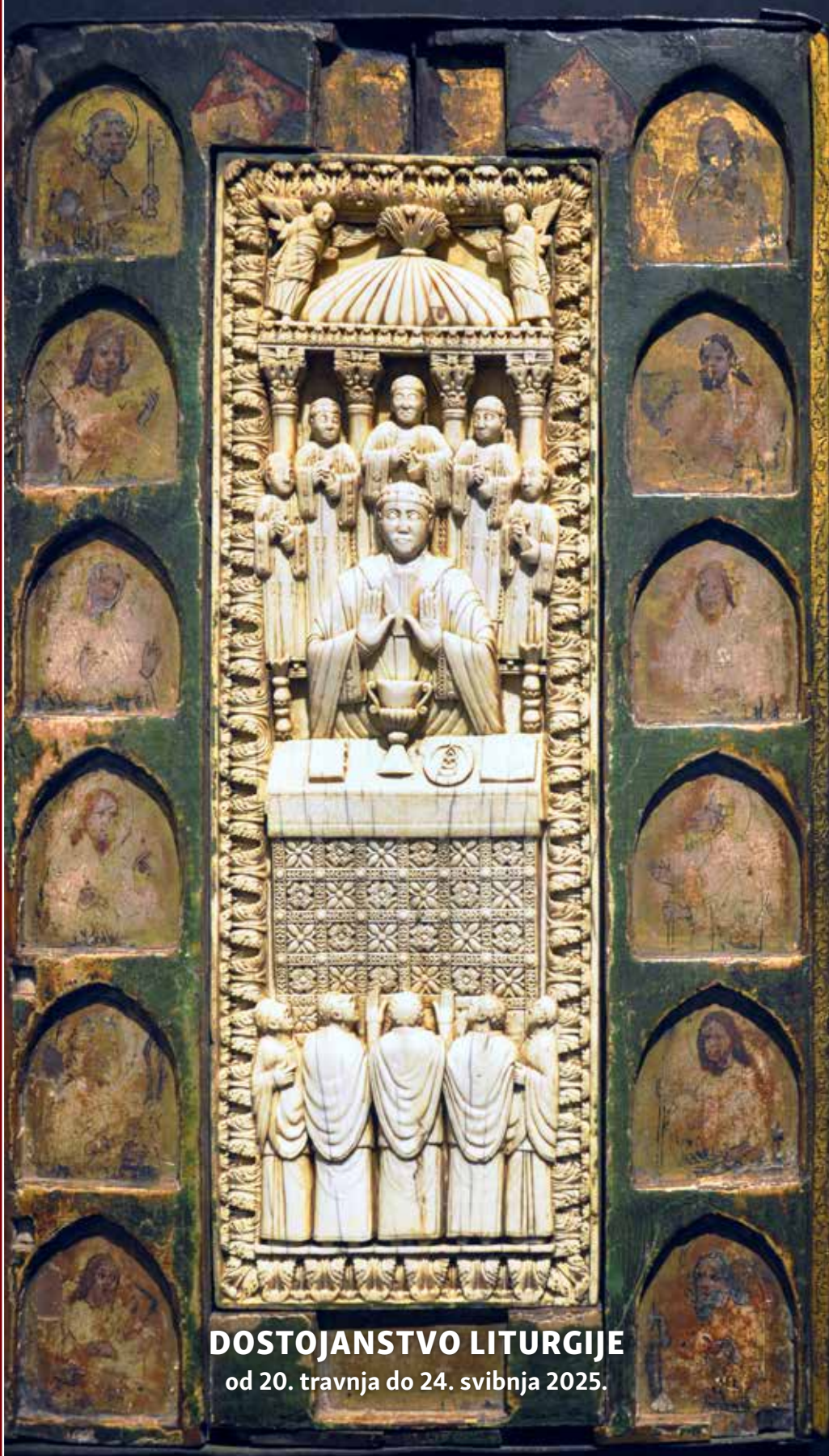

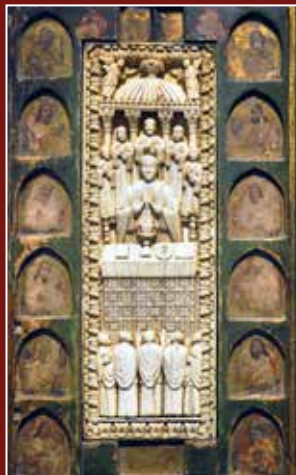

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLII • CIJENA: 2 €

DOSTOJANSTVO LITURGIJE
od 20. travnja do 24. svibnja 2025.

Gregor Platte, Euharistijsko slavlje,
oko 875.

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

Živo vrelo

God. XLII. (2025.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Dostojanstvo liturgije 1

NAŠA TEMA: DOSTOJANSTVO LITURGIJE

Zvonko Pažin: Dostojanstvo liturgije 2

Domagoj Volarević: Dostojanstvo pokreta i
stavova tijela u liturgiji 8

Mario Kopjar: Dostojanstvo liturgijskog prostora 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
I. Benaković, H. Zovko, D. Patafta, D. Pezer, I. Bodrožić

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova 20

Druga vazmena nedjelja 24

Treća vazmena nedjelja 28

Četvrta vazmena nedjelja 32

Peta vazmena nedjelja 36

U DUHU I ISTINI

Anđelko Igrec: Veličam te, Gospodine 40

Dostojanstvo liturgije

Putujemo životom u svom krhkom biću, pokraj kojeg sve brzo prolazi i oko kojeg se sve tako žurno mijenja, poput oblaka na nebu koji dolaze i odlaze, visoko iznad nas. No, odjednom se skupe i zasjene nas svojim teretom, što im ga vjetar natovari na leđa. Unatoč stalnim mijenama koje nas prate i iskustvima pred kojima zastajemo – ne bez pitanja i traženja odgovora – otkrivamo da život nije samo dah što struji u nama i pokreće našu snagu, već nas stavlja u korice Božjeg plana.

Iako se čini da ljudski duh klone pod vatrom bezobzirnosti, Bog nas priđže i uspravlja, jer za njega nismo samo ime. Dok u svijetu sve više raste agonija ljudskog postojanja i dostojanstva, vođeni svjetlom vjere u Uskrsloga, u dubini svojega bića prepoznamo njegovu sigurnost, utjehu i nadu.

Ako ovaj svijet i zaboravlja na čovjeka i njegovo dostojanstvo, On ne zaboravlja one koji su na krštenju obukli njegovu haljinu spašenja. U Božjim očima naše je dostojanstvo neizmjereno jer nam je darovano njegovom ljubavlju.

Nismo ovdje samo kao slučajni prolaznici, zarobljeni u vlastitoj komociji koja nas sve više steže, čineći nas opterećenima svime onime što nismo spremni pustiti. Često zaboravljamo zastati, udahnuti i osjetiti dah života iz Gospodinova srca. U toj užurbanosti lako nam iz vida izmiče duboka povezanost koju liturgija stavlja pred nas.

Liturgija nas neprestano poziva da se oslobodimo svojih ovozemnih navezanosti te vratimo punini života i dostojanstvu koje smo primili u Kristu. Ona je poziv na preobrazbu srca, prilika da skinemo terete koji nas udaljuju od pravog smisla postojanja i uđemo u prostor slobode koji nam Bog daruje.

Kroz dostojanstvena liturgijska slavlja u svetom prostoru vraćamo se svom pravom dostojanstvu – dostojanstvu koje nije opterećeno površnim brigama, već uzdiže dušu prema Božjoj prisutnosti. To je poziv na dublje zajedništvo s Bogom, na pogled koji se ne zaustavlja na prolaznom, već se uzdiže prema onome što je vječno i nepromjenjivo.

Svim dragim suradnicima i čitateljima želim sretan Uskrs!

Urednik

Dostojanstvo liturgije

ZVONKO PAŽIN

... od samih je početaka bilo poteškoća glede dostojanstvenog slavljenja euharistije. Tako Pavao kori Korinćane jer su euharistiju povezivali s agapama, gdje su se bogati razmetali biranim jelima prezirući time Crkvu i postiđujući one koji nemaju. I zaključuje: »Stoga, tko god jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje.« (Usp. 1Kor 11,17-34).

Bogoslužje bi po svojoj naravi trebalo biti dostojanstveno, bogobojazno i ispunjeno strahopoštovanjem. U Starom zavjetu to se uvelike iskazivalo strogim bogoslužnim propisima, čime se htjelo pobuditi osjećaj za sveto. Tako su, na primjer, samo pripadnici Levijeva plemena mogli nositi kovčeg saveza i služiti u hramu. Samo su Aronovi potomci mogli služiti kao svećenici, a jedino je veliki svećenik smio stupiti u Svetinju nad svetinjama.

Nasuprot tomu prvi su kršćani bili optuživani da su bezbožni, jer nisu imali ni hramova, ni žrtvenika kojima bi častili Boga. Međutim, za njih nije bilo važno u nekom hramu naizvan slaviti Boga, nego su se trudili oko toga da čitav njihov život slavi Boga, kako Pavao potiče: »Prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu – kao svoje duhovno bogoslužje« (Rim 12,1), što se onda otajstveno ostvaruje u euharistiji. Pa ipak, od samih je početaka bilo poteškoća glede dostojanstvenog slavljenja euharistije. Tako Pavao kori Korinćane jer su euharistiju povezivali s agapama, gdje su se bogati razmetali biranim jelima prezirući time Crkvu i postiđujući one koji nemaju. I zaključuje: »Stoga, tko god jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje.« (Usp. 1Kor 11,17-34).

Dostojanstvo bogoslužja prije liturgijske obnove

Čini se da je kasniji razvoj išao u tome smjeru da se dostojanstvo bogoslužja sve više počelo temeljiti na stogom obdržavanju liturgijskih propisa i na bogoslužju koje su slavili klerici-profesionalci, dok je 'prosti' puk bio isključen, već i zbog toga što više nije razumio latinski. Oni koji danas slave misu po prethodnom Misalu, rado će ustvrditi da je ona prožeta strahopoštovanjem i osjećajem za sveto. *Opće uredbe* toga Misala određivale su sve do u tančine.

Evo samo nekih primjera. Bilo je strogo određeno da se misa smije slaviti samo u posvećenoj crkvi. Zato su se u krajevima gdje je bilo premalo crkava (kao npr. u Bosni i Hercegovini za turskih vremena) mise slavile na grobljima, jer su to, osim crkava, bila jedina posvećena mjesta. Prije same mise (nakon što bi iz Brevijara izmolio barem Matutin s Laudama) svećenik u sakristiji klečeći izmoli propisane molitve. Kod odijevanja svaki komad misne odjeće (prethodno propisno blagoslovljen) poljubi na mjestu gdje je križ i govori određene molitve. Kad se odjene, iz sakristije krene u crkvu »pokrivene glave, oborenih očiju, čvrsta koraka i uspravan«. U samoj misi, nakon posvećenja, svećenik nije razdvajao kažiprste i palce, da se možda ne bi prosula neka mrvica posvećenih prilika. Tek nakon što bi poslije pričesti oprao ruke vodom iznad kaleža i prste obrisao, mogao ih je razdvojiti. Nadalje, ukoliko bi se nešto Krvi prolilo po podu, ili po klupi, svećenik to treba prvo pokupiti jezikom (»lingua lambatur«), zatim to mjesto, koliko je moguće, obrisati rupcem koji se kasnije spali, a pepeo baci u sakrarij...

Kada danas čitamo te retke možda pomalo sažalijevamo ondašnje svećenike koji su vjerojatno bili silno opterećeni tolikim propisima. Pored svega toga bilo je, naravno, itekako moguće da i svećenik i vjernici sve to samo naizvan revno obdržavaju. Međutim, ti su pravni okviri zasigurno pomagali vjernicima i svećeniku da smjerno i pobožno slave sveta otajstva.

Dostojanstvo bogoslužja poslije liturgijske obnove

I onda je došla reforma Drugoga vatikanskog koncila i novi misal. Oduševljenje je bilo veliko. Nema više brojnih strogih propisa. Nudi se puno bogatiji stol Božje riječi, donose se starije i teološki dublje molitve, iz reda mise je uklonjeno ono što se 'tijekom nesklonih vremena' bez potrebe uvelo, umetnute su nove euharistijske molitve i nova predslavlja. Misa je – prema najstarijoj tradiciji – ponovno na narodnom jeziku a ustrojena je tako da puk može u njoj sudjelovati, naravno, tako da se ne miješaju uloge i zadaće pojedinih sudionika.

Što reći? Je li pobožnost nužno vezana uz one stare stroge propise? Naravno da nije. Izvanjski propisi mogu stvoriti ozračje pobožnosti, ali i pored toga, valja znati da je pobožnost

Sakrarij u varaždinskoj katedrali

... ukoliko bi se nešto Krvi prolilo po podu, ili po klupi, svećenik to treba prvo pokupiti jezikom (»lingua lambatur«), zatim to mjesto, koliko je moguće, obrisati rupcem koji se kasnije spali, a pepeo baci u sakrarij...

*Silno je važno da ne
svojatamo euharistijsko
slavlje, kao ni bilo koje
bogoslužje. Mi smo
poslužitelji. Mi smo u
pozadini. Mi smo nebitni.
Mi ne nastupamo. To
vrijedi i za predvoditelja
slavlja, ali i za crkveni
zbor i sve ostale
liturgijske službenike.*

prvenstveno nutarnji stav bez obzira na izvanjske znakove. Baš zato što nema onih strogih odredaba koje bi trebale poticati na pobožnost, predanost i strahopoštovanje, upravo je zbog toga potreban veći napor da shvatimo i doživimo, koliko je veliko otajstvo koje slavimo. Evo. Odrekli smo se one krajnosti da Bogu prilazimo sa strahom i trepetom kako je to bivalo u starih Židova. Ta, Bog je naš dobri Otac, Krist naš Spasitelj i brat, a u nama je sila, snaga i mudrost Duha Svetoga! Hvala Bogu da svojim svetinjama možemo pristupati s plemenitom jednostavnošću, prostodušnošću i povjerenjem.

Međutim, kako nema tako strogih propisa, postoji opasnost da izgubimo osjećaj za sveto, da svojim svetinjama ne pristupamo s doličnom pobožnošću i poštovanjem. Naime, temeljna je svećenikova zadaća naviještati evanđelje i slaviti sveta otajstva. A to svećenik treba činiti sa svom ozbiljnošću, sa svim marom, sa svim oduševljenjem, sa svom duhovnošću i pobožnošću. Svete stvari slavimo! Treba se na nama i na svim sudionicima vidjeti da nam je sveto to što svetim nazivamo.

Kako dostojanstveno slaviti bogoslužje? Liturgija nam to rasvjetljuje na samom početku euharistijskog slavlja. Evo. Svećenik prije nego bilo što kaže ili učini, prvo *poljubi oltar*. Oltar je stol Gospodnji, oltar predstavlja Krista. Svećenik kao poslužitelj, kao »prijatelj Zaručnikov« prvo pozdravi Domaćina, Onoga koji je i njega i sve ostale sazvaio na svoju svadbenu gozbu, pozdravlja Krista-Jaganjca. Silno je važno da ne svojatamo euharistijsko slavlje, kao ni bilo koje bogoslužje. Mi smo poslužitelji. Mi smo u pozadini. Mi smo nebitni. Mi ne nastupamo. To vrijedi i za predvoditelja slavlja, ali i za crkveni zbor i sve ostale liturgijske službenike. I onda, nakon znaka križa, svećenik kaže: »Gospodin s vama!« Za ovaj dio mise Opća uredba kaže: »Zatim svećenik okupljenoj zajednici pozdravom označi da je Gospodin prisutan. Tim se pozdravom i odgovorom naroda očituje otajstvo sabrane Crkve.« To znači sljedeće: Krist, koji nas je sazvaio, kojega sam počastio poljupcem sada je s nama. Zaručnik je stigao, možemo započeti gozbu. On neka bude s vama i vi s njime. Naravno, kad je svećenik rekao »Gospodin s vama« to se odnosi na sve, Židove i Grke, robove i slobodne, muškarce i žene, dječake i djevojčice, pa i nejaku djecu. A to onda uključuje i gradonačelnika i župana jednako kao i koncelebrante. Protivno je temeljnom liturgijskom duhu, pa i teologiji slavlja, kada pozdravljamo predstavnike građanske vlasti, crkvene službenike prema stupnju njihove službe... Pavao jasno kaže: »Nema više: Židov – Grk! Nema više: rob – slobodnjak! Nema više: muško – žensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu!« (Gal 3,28)

Pored svih tih načelnih pravila ostaje ono temeljno: naše duhovno raspoloženje. U apostolskom pismu *Desiderio desideravi* godine 2022. papa Franjo to sjajno razlaže. On kaže da je bitan dio liturgijskog čina određeno *udivljenje* prema vazmenom otajstvu.

Kada ne bi bilo toga udivljenja, ne bi nas mogao prekriti ocean milosti koji nas zapljuskuje u slavlju. Susret s Bogom nije plod individualne nutarnje potrage za njim, nego je darovana stvarnost: možemo susresti Boga zahvaljujući novini, a to je utjelovljenje koje u posljednjoj večeri dolazi do krajnosti: Krist želi da ga blagujemo. Kako da nas ne obuzme čudesnost i ljepota ovoga dara? Udivljenje, veli papa, nije tek osjećaj za sveto, ono nije izgubljenost pred maglovitom stvarnošću nerazumljivog obreda, nego baš naprotiv, to je zavidljivost, ushićenost zbog činjenice da je spasiteljski

Božji naum objavljen upravo u Kristovu Vazmu, a čija nas djelatnost zahvaća u slavljenju svetih otajstava. Ako je udivljenje istinsko, onda se liturgija shvaća kao otajstvena Božja prisutnost. Ljepota, kao i istina, uvijek rađa udivljenošću, a kada se odnose na Boga, dovodi do klanjanja. Udivljenje je stav onoga koji osjeća snagu simbola koji nas ne vode do nečega apstraktnog, nego do onoga što stvarno i predstavljaju, a to je Kristovo vazmeno otajstvo po kojem smo spašeni, po kojem postajemo nebesnici. Papa kaže da osjećaj za sveto više uključuje strah, a udivljenje je drugačije, jer »straha u ljubavi nema, nego savršena ljubav izgoni strah« (1Iv 4,18a).

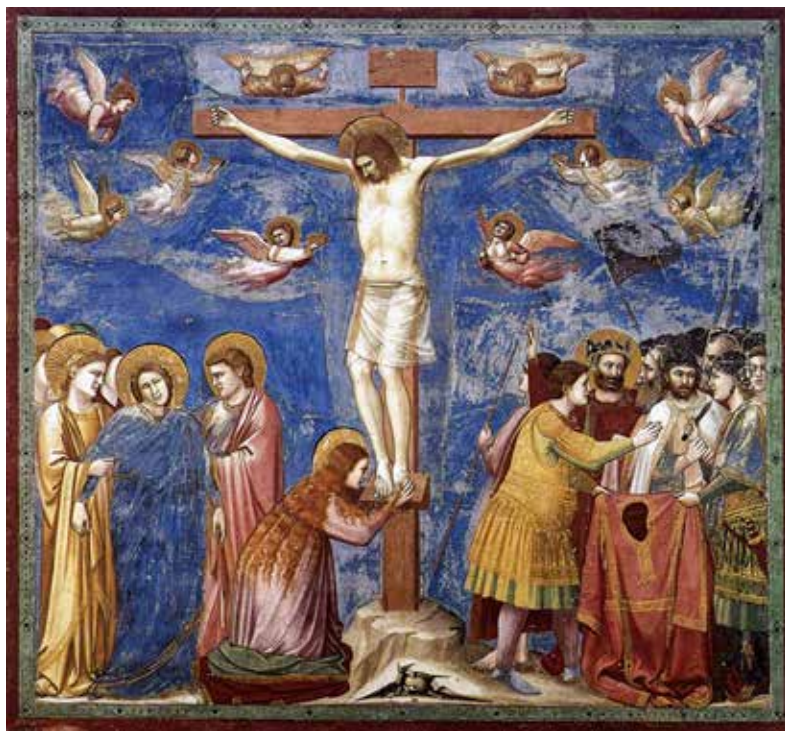
Što nam je činiti?

Kad god slavimo liturgiju valja imati na pameti ono što kaže Pismo: »Ne nama, Gospodine, ne nama, već svom imenu slavu daj.« (Ps 115,1) Nadalje mi slavimo dragocjena i spasonosna otajstva koja su naše *blago* koje nosimo u *glinenim posudama* (2Kor 4,7). To je ono dragocjeno blago koje brižljivo, ponizno i s ljubavlju nosimo i koje u bogoslužju činimo djelotvornim za sav Božji puk u koji se i mi sami ubrajamo. Nadalje, pobožnost, strahopoštovanje i udivljenje o kojem govori papa Franjo duboko je nutarnji stav koji bitno ne ovisi o obredu, bio on stari ili novi, na latinskom ili pak na narodnom jeziku. Pa ipak, vjerujem da nekoliko napomena može biti korisno da i svećenici, jednako kao i vjernici, slave bogoslužje dostojanstveno, predano, radosno i vjerno.

Duccio di Buoninsegna,
Posljednja večera, 1255. – 1319.

Susret s Bogom nije plod individualne nutarnje potrage za njim, nego je darovana stvarnost: možemo susresti Boga zahvaljujući novini, a to je utjelovljenje koje u posljednjoj večeri dolazi do krajnosti: Krist želi da ga blagujemo.

Giotto di Bondone, *Raspeće*, 1306.

Uvod u misu. Na početku mise, veli Misal: »Svećenik ili đakon ili koji drugi podesan službenik može vrlo kratko uvesti vjernike u misu dana.« Ovdje uočavamo četiri točke. Uvod može imati svećenik, đakon ili koji drugi podesan službenik. Nadalje, taj uvod *može biti*, ali i *ne mora*. Bit će sasvim u redu da svećenik kaže ono što stoji u misalu: »Braćo i sestre, priznajmo svoje grijeha da možemo dostojno slaviti ova sveta otajstva«. Upravo je tim riječima kardinal Ratzinger započeo sprovednu misu Ivana Pavla II. Bilo je to veličanstveno u svojoj jednostavnosti. Nadalje, uvod treba biti *kratak*.

Dulje od tri minute nije kratko. I, konačno, vjernike treba *uvesti u misu dana*. Samo to može i treba biti sadržaj uvoda.

Homilija. Opće uredba Rimskog misala veli: »Homilija treba tumačiti neki vidik čitanja Svetoga pisma ili koji drugi tekst iz ordinarija ili proprija mise dana, vodeći računa o otajstvu koje se slavi ili o posebnim potrebama slušača.« Ona nije akademska diskusija niti teološki traktat. Tu ne pomaže ni papina preporuka da homilija treba trajati sedam ili osam minuta. Ako ona ne tumači Božju riječ, preduga je i onda kada traje pet minuta. A što reći o onoj napasti da svećenik u homiliji prekora one koji ne dolaze na misu ili pak izriče svoje mišljenje o dnevnoj politici na bio koji način? Svećenik bi trebao ponizno i vjerno tumačiti Božju riječ i razlagati sveta otajstva koja se slave. Sve drugo obezvrjeđuje ono što slavimo. Osim toga, *Homiletski direktorij* veli: »Kako je homilija sastavni dio liturgije, ona nije samo pouka nego je također obredni čin.« To je teološki razlog zašto, na primjer, nezaređeni službenik ne može držati homiliju. Ona je, naime, dio otajstvenog slavlja cijele euharistije koju nužno predvodi zaređeni službenik. Nadalje, liturgija predviđa da homilija bude s ambona. Šetnja po crkvi s mikrofonom za vrijeme (dijaloške) propovijedi nipošto nije u skladu s duhom liturgije i s liturgijskim odredbama. Kao što sa strahopoštovanjem izgovaramo riječi euharistijske molitve, s jednakim poštovanjem trebali bismo pristupati i homiliji.

Neprimjereno duga bogoslužja koja ističu predvoditelja ili crkveni zbor ili pak ceremonije koje su same sebi svrhom protive se dostojanstvu liturgije. Reče duhovito jedan poznati govornik: »Ako trebam održati neki važan govor od pet minuta, trebat će mi tjedan dana da ga pripremim. Ako moram govoriti deset minuta, trebat ću tri dana za pripravu. Ako mi kažete da trebam govoriti pola sata, mogu odmah započeti«. Neke duge propovijedi kao da su u skladu s ovom izjavom... I onda se pitamo, zašto ima manje vjernika na svečanim misama, nego na onim redovitim? Valja imati na pameti da današnji čovjek – svjesno ili nesvjesno – duboko u sebi žudi za otajstvom i otajstvenošću, žudi za Božjom riječju, za klanjanjem, za skladnim i znakovitim slavljinama, kao na primjer na Veliki petak... Toga smo žedni, a ne ljudskih riječi i ljudskog blještavila i spektakla.

Nepripravljena misa. Koji puta svećenik zbog prevelikih obveza ne pripravi homiliju ili nespreman predvodi misno slavlje pri čemu je vidljivo da se »traži«, listajući misal i druge liturgijske knjige. Valja imati na pameti da je temeljno poslanje svećenika *naviještati Božju riječ i slaviti otajstva*. Ako svećenik *to* dobro ne čini, u čemu je onda dobar?

Neliturgijski elementi u bogoslužju. Direktorij o pučkim pobožnostima jasno veli da se nikada ne smiju miješati liturgija i pobožnosti. U misi nemaju mjesta molitve kojih nema u misalu. Na primjer, razumljivo je i uobičajeno da vjernici prije mise u crkvi pobožno mole križni put ili krunicu. Međutim, takve i slične molitve (devetnice ovome ili onom svecu) nemaju mjesta u samoj misi.

Župni oglasi gotovo da i nisu potrebni, budući da je u većem broju župa vjernicima na raspolaganju župni listić i mrežna stranica župe. Oglasi bi trebali naglasiti nešto što je u nadolazećem tjednu stvarno posebno. Probe radi, pokušajte prosječnog vjernika (pogotovo nekog mlađeg!) poslije mise upitati što je upamtio od onoga što je rečeno u župnim oglasima...

Sasvim konkretno. Valja nam uvijek iznova proučavati liturgijske knjige, pogotovo njihove prethodne napomene. Da to redovito činimo, ne bi nam se događalo da, na primjer, protiv propisa i protiv samoga smisla sakramenta bolesničkog pomazanja dijelimo taj sakrament onima za koje on nije predviđen. Tamo jasno stoji da se on podjeljuje onima koji su ozbiljnije bolesni, ali ne i svim vjernicima koji se na Lurdsku Gospu nađu u crkvi.

I još jedna pomirujuća riječ. Nitko od nas nije uvijek u potpunosti predan onome što bi trebao činiti. Međutim, važan je neprestani trud i napor da svetinje sveto slavimo. Jer, dostojanstveno slavljenje bogoslužja uzdiže i hrani duh, tako da po otajstvima koja slavimo rastemo u mudrosti i milosti »dok svi ne prispijemo do jedinstva vjere i spoznaje Sina Božjega, do čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove.« (Ef 4,13) ■

Valja imati na pameti da današnji čovjek – svjesno ili nesvjesno – duboko u sebi žudi za otajstvom i otajstvenošću, žudi za Božjom riječju, za klanjanjem, za skladnim i znakovitim slavljinama, kao na primjer na Veliki petak... Toga smo žedni, a ne ljudskih riječi i ljudskog blještavila i spektakla.

Dostojanstvo pokreta i stavova tijela u liturgiji

DOMAGOJ VOLAREVIĆ

*Osim dostojanstva
subjekata liturgije,
dostojanstvo slavlja
dolazi i iz svijesti o samom
slavlju, tj. o onome što
se slavi. Stvarnost koja
se slavi jest božanska,
otkupiteljska. Osim što
je sam Bog tu prisutan,
otkupiteljsko djelo i
njegova proslava koji
se aktualiziraju kad
god blagujemo ovaj
kruh i pijemo kalež,
dalje produbljuju ili
naglašavaju dostojanstvo.*

Dostojanstvo čina i subjekata čina

Uistinu dostojno je i pravedno, pravo i spasonosno, da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi, Gospodine sveti Oče, svemogući vječni Bože. Riječi dobro poznate svakom tko je redovit na euharistijskim slavljinama: riječ je o tzv. protokolu predslavlja koje slijedi nakon uvodnoga dijaloga svećenika i naroda. Izgovara ih svećenik, u svoje, ali i u ime naroda. Jednostavno je to zaključiti barem iz gramatičke množine. Među ostalim pokazuje da su u liturgijski čin, odnosno u slavlje uključeni svi prisutni. Prva tvrdnja, usklik, poklik »uistinu dostojno je i pravedno«, sudioniku pažljiva i procljiva uha i uma otkriva još poneku stvarnost. Stvarnost dostojnosti, ili dostojanstva. Svećenik potvrđuje ono što je narod glasno izrekao neposredno prije u uvodnom dijalogu predslavlja, kako je dostojno i pravedno hvalu davati, odnosno zahvaljivati Bogu radi njegovih čudesnih djela. Odnos zahvale jedan je od primarnih u liturgiji, prvotni koji ljudi iskazuju Bogu. Kao i u svim liturgijskim tekstovima, očiti su i subjekti liturgije, a to su Bog i čovjek, odnosno sintaktički i značenjski preciznije Bog i Crkva koja slavi, ili možda još preciznije okupljena zajednica. Odnos, osjećaj zahvale, primarni je emocionalni odnos koji ljudi mogu iskazati nekomu tko im je učinio nešto dobro. U odnosu s Bogom to i nije potrebno dalje tumačiti. Dakle predslavlje izriče da je zahvala dostojna. Ali ne samo to. Dostojna zahvala prvotno dolazi iz dostojnih subjekata liturgije. Da bi liturgija bila dostojna, nužno je da odnosi u njoj budu dostojni, a to je moguće samo ako su subjekti svjesni dostojnosti čina, a još više onoga što daje dostojnost činu, vlastitoga dostojanstva. Dostojanstvo Boga, držim da je po sebi jasno. S druge strane imamo i neke liturgijske obrasce koji izriču nedostojnost ljudi koji slave, na primjer »Gospodine, mi smo tvoje nedostojne sluge...« (Zborna molitva četvrtka trećega tjedna došašća). To je posljedica moralnih nedostataka, koje liturgijskim slavljem mogu biti nadvladani, i ponovno čovjeka učiniti dostojnim susreta i odnosa s Bogom u liturgiji. A pristupanjem slavlju i sudjelovanjem na liturgijskom slavlju ljudsko dostojanstvo

zadobija, odnosno vraća mu se prvotni značaj: ispravan odnos s Bogom čovjeku vraća čast, hvalu i doličnost, dostojanstvo. Stoga i drugi subjekt liturgije mora biti svjestan dostojanstva, unatoč nedostojnosti, odnosno nedostatnosti i priznavanju sebe manjim od Boga, o čemu ćemo u nastavku još ponešto reći.

Osim dostojanstva subjekata liturgije, dostojanstvo slavlja dolazi i iz svijesti o samom slavlju, tj. o onome što se slavi. Stvarnost koja se slavi jest božanska, otkupiteljska. Osim što je sam Bog tu prisutan, otkupiteljsko djelo i njegova proslava koji se aktualiziraju *kad god blagujemo ovaj kruh i pijemo kalež*, dalje produbljuju ili naglašavaju dostojanstvo. Prenoseći ovo na ostale materijalne elemente u liturgiji, osim samoga ljudskoga tijela, logičnim se čini da svaki od njih mora dostojno predstaviti, odnosno simbolički komunicirati dostojanstvo otajstva. Kod nekih je to vrlo očito, kod nekih možda manje, ali dostojanstvo koje proizlazi iz doticaja sa svetim, ostaje. U tom smislu i Opća uredba trećega tipskoga izdanja Rimskoga misala prvo je poglavlje naslovila *Važnost i dostojanstvo euharistijskoga slavlja*. Tako možemo doći i do očite činjenice, a i zahtjeva samoga slavlja da i materijalni elementi, a tu možemo pribrojiti i pokrete tijela, u liturgiji moraju biti u skladu s dostojanstvom liturgijskoga slavlja.

O pokretima tijela u liturgiji

Ljudsko je tijelo jedan od primarnih materijalnih medija u liturgijskim slavljinama. Kao i u svim djelovanjima, dakle i profanima i sakralnima, tijelo, ili njegovi dijelovi redovito pokretima imaju funkciju u širem kontekstu djelovanja, ili u slučaju liturgije, u kontekstu slavlja. Posredovanje verbalnih informacija često je naglašeno, 'pojačano', nekom neverbalnom gestom. Na fenomenološkom planu svako kretanje, kretnja, pokret tijela ili nekoga dijela tijela, ne moraju na prvu imati smisla tj. biti praktične. Kontekst u

Tyniecki sakramentar s lat. tekstem protokola predslavlja, *Vere dignum et iustum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique* – (Uistinu dostojno je i pravedno, pravo i spasonosno, da vazda i svagdje [zahvaljujemo tebi, Gospodine sveti Oče, svemogućí vječni Bože]), prije 1059.

U samoj liturgiji, kroz povijest bilo je gubljenja izvornoga značenja nekih pokreta. Posljedica je bila da su se onim dijelovima slavlja, dakle i kretnjama koje se nisu mogle smisleno objasniti u jednom duhovnom kontekstu počela davati 'nova' tumačenja, koja su se nekada prilično daleko odmakla i od izvornoga značenja. Razlog 'novim' tumačenjima osim nepoznavanja izvornoga tumačenja jest možda i strah da se gesta ne protumači kao nevažna, nedostojanstvena.

kojem se događaju daje im smisao. Nadalje pokreti ili stavovi tijela u kombinaciji s riječima mogu komunicirati različita značenja, često i oprečna. Iz svega proizlazi i narav komunicirane informacije, poruke: ona koja je jasno prenesena, odnosno čije je značenje potpuno jasno bez ikakve ambivalentnosti, može biti humorna ili dokumentarna, zanimljiva ili dosadna, pristojna ili nepristojna, pa posljedično i dostojanstvena i nedostojanstvena! U proširenom gledanju, za našu svrhu, kretnje tijela uz praktičnu funkciju gotovo uvijek imaju i simboličko značenje. Dobro je i razlikovati gibanja cijeloga tijela u smislu promjene pozicije na kojoj se stoji, i spomenuta gibanja pojedinih dijelova tijela, a konačno i stav tijela. U prvom slučaju riječ bi bila o procesijama i ophodima, dakle dijelovima slavlja koja uključuju hod, mijenjanje pozicije u prostoru, dok bi se u drugom i trećem slučaju radilo o prilagodbama položaja tijela u kojima bi pozicija u liturgijskom prostoru bila nepromijenjena, a tu možemo ubrojiti sklapanje ruku, rukovanje pri pružanju mira pa i klečanje.

Pored fenomenologije, spomenimo i kulturološke elemente koji su tijekom stoljeća također utjecali na liturgijska slavlja i njihovo skladno odvijanje, te daju poseban i praktičan značaj i kretnjama tijela. Kao primjer promotrimo kratko znak mira. Prema odredbama praktično svih biskupskih konferencija u Europi pa tako i naše, mir se pruža jednostavno rukovanjem. Ima kultura i društava u kojima katolici u slavlju euharistije mir mogu iskazati poljupcem ili grljenjem. Ne ulazeći u izazove koje inkulturacija u liturgiji može donijeti pred nas, primijetiti je da je znak mira kojim se izražava mir i u profanom ambijentu ponajprije pristojan, odmjeran i posljedično dostojanstven. Gesta prepoznata kao praktična i dostojanstvena služi dostojanstveno i za komunikaciju u liturgiji. Ako je neka gesta i bila indiferentna, sama činjenica što je eventualno postala simbolična u liturgijskom slavlju, daje joj dostojanstvo. Odnosno dostojanstvo pojedinih pokreta tijelom ili njegovim dijelovima, dolazi kako je rečeno ponajprije od dostojanstva subjekata liturgije, a potom i od značenja koju posreduje. U samoj liturgiji, kroz povijest bilo je gubljenja izvornoga značenja nekih pokreta. Posljedica je bila da su se onim dijelovima slavlja, dakle i kretnjama koje se nisu mogle smisleno objasniti u jednom duhovnom kontekstu počela davati 'nova' tumačenja, koja su se nekada prilično daleko odmakla i od izvornoga značenja. Razlog 'novim' tumačenjima osim nepoznavanja izvornoga tumačenja jest možda i strah da se gesta ne protumači kao nevažna, nedostojanstvena. Za primjer spomenimo podizanje hostije nakon posvećenja: prema srednjovjekovnim alegorijama i tumačenju mise podizanje hostije bi odgovaralo razapinjanju i podizanju raspetoga Gospodina Isusa na križ. Naravno, po sebi gesta podizanja hostije ima dostojanstvo, mada je nastala razmjerno kasno,

Nicolas Poussin,
Agonija u Getsemanskom vrtu, 1626.

... iz svetopisamske je tradicije lako spoznati da molitva uključuje cijelo tijelo onoga koji moli, ne samo misli ili riječi. Ili preciznije, molitva uključuje cijeloga čovjeka, sve njegove vidove i duh i dušu i tijelo. Tjelesni pokreti u dostojnoj molitvi su onda i sami dostojni. Možda bismo rekli da upotpunjuju molitvu, ali za starozavjetnoga vjernika, oni ne upotpunjuju molitvu, dapače, oni jesu molitva ili njen integralni dio. U molitvenom odnosu s Ocem i Gospodin Isus osim što glasom kliče (Lk 10,21-24), također pada na koljena (Lk 22,41), podiže oči (Iv 9,41), podiže ruke (Lk 24,50), položi ruke (Lk 13,13)...

u visokom srednjem vijeku, iz drugačijih motiva (o tome smo u našem listu ranije pisali, usp. Živo vrelo, god. 2019, br. 6).

Konačno kada liturgijsko slavlje promatramo kroz prizmu molitve, jer ono jest i molitva, onda i pored dostojanstva subjekata koji mole i, da parafraziramo Nauk dvanaest apostola (Didahe), tu molitvu čine čistom, molitva ukoliko je iskrena čini čistim i dostojnim sve ono što je uključeno u nju. Tako i geste. A i iz svetopisamske je tradicije lako spoznati da molitva uključuje cijelo tijelo onoga koji moli, ne samo misli ili riječi. Ili preciznije, molitva uključuje cijeloga čovjeka, sve njegove vidove i duh i dušu i tijelo. Tjelesni pokreti u dostojnoj molitvi su onda i sami dostojni. Možda bismo rekli da upotpunjuju molitvu, ali za starozavjetnoga vjernika, oni ne upotpunjuju molitvu, dapače, oni jesu molitva ili njen integralni dio. U molitvenom odnosu s Ocem i Gospodin Isus osim što glasom

Robert Arsène,
Govor na gori, 1870.

kliče (*Lk* 10,21-24), također pada na koljena (*Lk* 22,41), podiže oči (*Iv* 9,41), podiže ruke (*Lk* 24,50), položi ruke (*Lk* 13,13)... I kršćani, slijedeći Gospodnji primjer, ostaju na toj liniji, mada neke pokrete tijela drugačije osmišljavaju, odnosno koriste one koji su njihovu ambijentu i kulturalnom kontekstu značajni i praktični. U liturgijskim slavljinama postoje geste i stavovi koje svi prakticiraju, ali postoje i oni pridržani isključivo predvoditelju slavlja, kao i đakonima, poslužnicima, a na koncu i vjernicima laicima. Obratit ćemo pozornost na nekoliko gesta u euharistijskom slavlju iz perspektive vjernika laika.

Neki konkretni pokreti i stavovi tijela u liturgijskom slavlju

Vjerojatno 'najobičniji' ili najčešći stav tijela u liturgiji je stajanje. Radi učestalosti je vjerojatno ponešto zanemaren i u praktičnom i u simboličkom smislu. Još od starine, kako svjedoči Tertulijan taj molitveni stav simbolizira uskrsnuće. Tome razumijevanju još jače pridonosi etimologija riječi u slavenskim jezicima: *u-stajanje*. Uskrsni značaj stajanja od starine je još pojačan uzdignutim i raširenim rukama, što je i inače čest molitveni stav, ne samo kod kršćana. Nadalje stajanje također izražava spremnost na slušanje, što je u odnosu s Bogom za vjernika primarno (*Ez* 2,1). Konačno na temelju kršćanskoga tumačenja poziva na blagovanje Pashe u obući i sa štapom u rukama (*Izl* 12,11) simbolizam stajanja označavao je i spremnost dočekati Gospodina koji dolazi na kraju

vremena, dakle imamo i eshatološki značaj. Dostojanstvo samoga stajanja iz ovih simboličkih značenja koji su prisutni od drevnih vremena, držim da je i više nego jasno!

I klečanje u liturgiji kao česti stav ili pokret tijela također je znakovito. Značenje mu je jednostavno: onaj tko kleči priznaje se manjim od onoga pred kim se kleči. Kao forma klečanje je vrlo staro. U kršćanstvu je kao molitvena i liturgijska gesta prisutno od početaka. U nekim je periodima bilo i izbjegavano, da ne kažemo zabranjeno u liturgijskim slavlјima. Tijekom visokoga i kasnoga srednjega vijeka je zapravo dobilo značaj koji je u raznim varijacijama praktično ostao sve do suvremenoga doba. Možda bi se iz jedne ljudske perspektive moglo postaviti pitanje o dostojanstvu klečanja, kao ponižavanja pred drugim, ali iz odnosa prema Bogu, čovjek, vjernik klečanjem pokazuje svoju poniznost, ovisnost o Bogu. Dostojanstvo tu nije upitno, jer Bog je stvoritelj čovjeka, i u konačnici liturgijskim slavlјem uzdiže čovjeka, u čovjeku se obnavlja slika Božja. Jer, svaki koji se ponizuje bit će uzvišen (Lk 14,11).

Sjedenje, kao još jedna, danas obična gesta liturgijskoga slavlja, u rimskom je obredu razmjerno nova: tek s protureformacijom dolazi u širu uporabu unutar liturgije. U starini sjedenje je bila oznaka učitelja ili sudca, što jednostavno preuzima i kršćanstvo od Isusova primjera: učitelj Mt 5,1; sudac Mt 25,31. Biskupski je ceremonijal izričit u opisu načina homilije: homiliju drži biskup... sjedeći na svojoj katedri ili na kojem prikladnijem mjestu... (Cæremoniale Episcoporum br. 142). Sjedenje se dakle odnosilo na predvoditelja slavlja. Za laike je sjedenje pomalo dobilo i simbolizam slušanja. Ali vidjeli smo da je i stajanje stav koji simbolizira spremnost slušanja. U aktualnoj impostaciji liturgijskoga slavlja zgodno su ove dvije geste sa sličnim ili jednakim simbolizmom udvojene. Naime tijekom liturgijskoga slavlja najizrazitije je sjedenje tijekom čitanja riječi Božje iz Staroga zavjeta i spisâ apostola. Kod čitanja evanđelja isto se sluša, ali se stoji.

Ovih nekoliko misli mogu svrnuti našu pozornost na značaj pokretâ tijela u liturgiji. Naravno, postoji još mnoštvo drugih pokreta i stavova u liturgiji: znak križa, sklopljene ruke, udaranje u prsa, prostracija, naklon, poklon... Za okvire našega izlaganja preširoko bi bilo detaljnije ih obraditi. Na temelju izrečenoga očito je, a to smo najviše htjeli naglasiti, da simbolizam koji su pokreti i stavovi tijela imali i komunicirali od početaka razvoja kršćanske liturgije, pojačava dostojanstvo i cjelokupnoga liturgijskoga čina. Čini nam se kao da ga se često previđa, pa stoga i njegovo značenje i svrha koji odišu dostojanstvom izbljedi u duhu onih koji slave. Bilo bi zgodno u liturgijskom pastoralu i katehezi iznova kršćanskom narodu posviješćivati značenje i dostojanstvo pokreta i stavova tijela u liturgijskom slavlju. Tako mogu povratiti i izvornu simboličku i katehetsku svrhu. Samim time trajno naglašavati dostojanstvo liturgije. ■

Sjedenje, kao još jedna, danas obična gesta liturgijskoga slavlja, u rimskom je obredu razmjerno nova: tek s protureformacijom dolazi u širu uporabu unutar liturgije. U starini sjedenje je bila oznaka učitelja ili sudca, što jednostavno preuzima i kršćanstvo od Isusova primjera: učitelj Mt 5,1; sudac Mt 25,31. Biskupski je ceremonijal izričit u opisu načina homilije: homiliju drži biskup... sjedeći na svojoj katedri ili na kojem prikladnijem mjestu... (Cæremoniale Episcoporum br. 142).

Dostojanstvo liturgijskog prostora

MARIO KOPJAR

... arhitektura crkve nije neutralna kulisa liturgijskih obreda, već aktivna sastavnica u oblikovanju duhovnog iskustva. Fenomenološki pristup prostoru dodatno naglašava ovu dimenziju – svetost se ne ostvaruje samo kroz oblik ili simboliku, već i kroz iskustvo prostora koje proizlazi iz njegove geometrije, svjetlosti, akustike i materijalnosti.

Dostojanstvo liturgijskog prostora:

Teološki okvir u kojem se susreću čovjek i Božja prisutnost

U suvremenom arhitektonskom diskursu, obilježenom fluidnim granicama između umjetnosti, funkcionalnosti i simbolike, tumačenje sakralne arhitekture zahtijeva temeljito promišljanje o njihovoj međuovisnosti i značenju. U tom kontekstu, oblikovanje liturgijskog prostora postaje iznimno složen izazov koji zahtijeva istodobno poštovanje tradicije i njezinu reinterpretaciju kroz suvremene arhitektonske jezike. Ključna karakteristika arhitekture današnjeg vremena jest pluralizam stilskih izraza, koji omogućuje dijalog između povijesnih formi i inovativnih pristupa. No, taj dijalog nije samo estetske prirode – on ima duboke implikacije na način na koji se svetost prostora artikulira i doživljava (Gaetano Chiurazzi, *Il postmoderno. Il pensiero nella società della comunicazione*, Torino, 1998.).

Tradicionalna sakralna arhitektura uvijek je bila oblikovana liturgijom i teološkim premisama, pri čemu su prostorne organizacije – od longitudinalnih bazilika do centraliziranih tlocrta – odražavale ekleziološke principe određenog razdoblja. Kroz stoljeća, vizualni jezik crkvene arhitekture postao je neodvojiv od teoloških poruka koje je posredovao, čineći prostor aktivnim medijem transcendentne prisutnosti. Međutim, dok arhitektura današnjice često dekonstruira klasične forme i uvodi neočekivane prostorne odnose, njezin cilj nije nužno raskid s tradicijom, već stvaranje novih mogućnosti za izražavanje sakralnog u suvremenom kontekstu (Sandro Benedetti, *Architettura sacra oggi*, Roma, 1995.). U projektnoj realizaciji potrebno je, dakle, sintetizirati suvremene arhitektonske mogućnosti s vjekovnom težnjom crkvene arhitekture.

Upravo zbog toga, u sakralnim građevinama, iza kojih stoji potpis vremena u kojemu živimo, ključno je zadržati dostojanstvo prostora. No, dostojanstvo se ne postiže pukom monumentalnošću ili estetskom spektakularnošću, već sposobnošću prostora da evocira osjećaj Božje prisutnosti. Ovdje postaje jasno da arhitektura crkve nije neutralna kulisa liturgijskih obreda, već aktivna sastavnica u oblikovanju transcendentnog iskustva. Fenomenološki pristup prostoru dodatno naglašava ovu dimenziju – svetost se ne ostvaruje samo kroz oblik ili simboliku, već i kroz iskustvo prostora koje proizlazi iz njegove geometrije, svjetlosti, akustike i materijalnosti.

Pritom se postavlja ključno pitanje: kako osigurati da prostor, unatoč inovativnim arhitektonskim intervencijama, zadrži svoju duhovnu dimenziju? Njegova svetost ne proizlazi isključivo iz namjene, već se oblikuje kroz promišljene prostorne odnose koji omogućuju iskustvo sabranosti, molitve i zajedništva. Arhitektura, iako često eksperimentalna u formi, ne smije narušiti temeljnu svrhu sakralnog prostora – omogućiti vjernicima sudjelovanje u liturgiji na način koji ih uvodi u dublji duhovni odnos s Bogom.

Zajedništvo u postmodernom liturgijskom prostoru

U oblikovanju i projektnoj realizaciji suvremenih crkava, smještaj liturgijskih žarišta (predsjedateljsko mjesto, oltar, ambon, krstionica,) u odnosu na ostale prostorne sadržaje sakralnog prostora (svetohranište, ispovjedaonica, sakristija, prostor za pjevački zbor i orgulje, klupe...) usmjeren je na poticanje aktivnog sudjelovanja vjernika u liturgijskim slavljinama. Na taj način, sakralni prostor ne ostaje tek arhitektonski oblikovano mjesto okupljanja, već svojom dinamikom omogućava vjernicima aktivno sudjelovanje u liturgiji. Prostorno oblikovanje potiče fluidnost kretanja i neposredne interakcije – kako između vjernika i prostora, tako i među samim vjernicima (Sandro Benedetti, *Architettura sacra oggi*, Roma, 1995.).

Mario Botta, *Unutrašnjost crkve sv. Ivana Krstitelja u Mogno (CH), 1996.*

Richard Meier, *Unutrašnjost crkve Dives in Misericordia* u Rimu, 2003.

Beton, drvo i staklo, tri materijala koji često dominiraju modernim sakralnim prostorima, nisu odabrana isključivo zbog svojih estetskih svojstava, već zato što svaki od njih nosi specifičnu simboliku koja obogaćuje duhovni doživljaj prostora i pridonosi očuvanju dostojanstva liturgijskog prostora.

Liturgijski prostor pritom ne funkcionira samo kao arhitektonska struktura, već kao ambijent koji reflektira mir, dostojanstvo i unutarnju sabranost, čime se vjernicima omogućuje ne samo prisutnost na slavlju, već i kao zajednički čin vjere, u kojem svaki pojedinac sudjeluje kao dionik šire zajednice. Ova zajednička dimenzija liturgije dodatno naglašava teološki značaj sakramenata, koji se ne promatraju kao individualni činovi, već kao zajedničko iskustvo vjerničke zajednice. Naglašavanjem važnosti zajedništva, molitve i slavljenja vjere, ona omogućuje

da arhitektura postane integralni dio liturgijskog života, pridonoseći oblikovanju duhovnog iskustva vjernika.

Simbolika materijala i dostojanstvo liturgijskog prostora

Jedan od ključnih aspekata suvremene crkvene arhitekture jest pažljiv odabir materijala koji ne služe samo kao funkcionalni građevinski elementi, već nose duboko teološko i simboličko značenje. Beton, drvo i staklo, tri materijala koji često dominiraju modernim sakralnim prostorima, nisu odabrani isključivo zbog svojih estetskih svojstava, već zato što svaki od njih nosi specifičnu simboliku koja obogaćuje sakralni doživljaj prostora i pridonosi očuvanju dostojanstva liturgijskog prostora (Mario Pollo, *Manuale di pedagogia sociale*, Milano, 2004.).

Arhitektonski elementi, uključujući raspored prostora i odabir materijala, zajednički stvaraju atmosferu koja nadilazi svakodnevne okvire, vodeći vjernike prema susretu s transcendentnim. U tom kontekstu, materijali igraju ključnu ulogu jer kroz svoju simboliku i fizičku prisutnost prostor dobiva dublju duhovnu dimenziju (Marco Bussagli, *Capire l'architettura*, Firenze, 2003.).

Beton, materijal koji često asocira na snagu, čvrstinu i postojanost, nosi duboku simboliku prolaznosti. Iako njegova stabilnost može podsjećati na nepromjenjivost i stalnost Božje prisutnosti u prostoru, njegova izloženost atmosferilijama i postupno trošenje vanjskih površina, poput nepravilnih fuga i vidljivih oštećenja, odražava privremenost ljudske egzistencije u ovom svijetu. Ova patina vremena postaje metafora za nestabilnost ljudskog života, koja je unatoč svojoj prolaznosti utemeljena u trajnoj prisutnosti Božje milosti. Minimalizam u konstrukciji i jednostavnost betonskih elemenata, poput jednostavnih, čvrstih betonskih zidova i stropova crkvenog prostora, usmjeravaju pozornost na bitno

– susret čovjeka s Bogom. Beton, svojim nedekoriranim izgledom, uklanja suvišne ukrase i preokupacije, naglašavajući temeljnu svrhu prostora: pružiti okruženje za kontemplaciju i molitvu.

Drvo, s druge strane, simbolizira život, obnovu i povezanost s prirodnim svijetom. Njegova prirodna toplina i tekstura unose osjećaj intimnosti i duhovne prisnosti, omogućujući vjernicima dublju povezanost s Božjom stvaralačkom snagom. Drveni elementi u sakralnoj arhitekturi ne samo da čine prostor bližim, nego ga i humaniziraju, stvarajući ravnotežu između uzvišenosti i pristupačnosti. Kao simbol prirodnog života, drvo naglašava važnost duhovne obnove, čime doprinosi dubokom transcendentnom doživljaju vjernika.

Staklo, kao transparentni materijal, igra ključnu ulogu u modernim crkvama jer simbolizira prosvjetljenje, istinu i božansku svjetlost. Kroz staklene površine, sunčeva svjetlost ulazi u crkvu, stvarajući dinamičnu igru svjetla i sjene koja poziva vjernike na kontemplaciju i unutarnje razmišljanje. Staklo također predstavlja prozračnost i otvorenost prema transcendentnom, omogućujući vjernicima da osjete povezanost s nevidljivim, ali prisutnim Božjim svjetlom. Kroz staklene površine brišu se granice između unutar-njeg i vanjskog prostora, stvarajući dojam da Božja prisutnost nije ograničena zidovima crkve, već je prisutna u svim aspektima života. Otvorenost prostora prema svjetlosti simbolizira duhovnu prosvjetljenost i nadnaravnu dimenziju vjere, pozivajući vjernike da se otvore prema božanskoj spoznaji i milosti.

Dostojanstvo liturgijskog prostora očituje se u otvorenosti prema svjetlosti koja prožima prostor, stvarajući ambijent u kojem se brišu granice između svetog i svakodnevnog. Arhitektura postaje tako ne samo okvir za obrede, nego živući prostor koji obogaćuje sakralni život zajednice. Pažljivim odabirom materijala, nudi se ne samo estetski doživljaj, nego se stvara prostor za duhovnu preobrazbu, koji omogućuje vjernicima da na svakom koraku dožive duhovnu dimenziju liturgije.

Crkva svetog Ivana Krstitelja u Mogno (CH) predstavlja primjer suvremene crkvene arhitekture u kojoj su materijali poput betona, drva i stakla korišteni s dubokim teološkim i simboličkim značenjima. Geometrijski oblici, jednostavni, ali snažno izraženi, usmjereni su prema duhovnoj dimenziji prostora. Transparentne staklene površine omogućuju prirodnom svjetlu da ulazi u crkvu, stvarajući dojam otvorenosti prema nečemu transcendentnom i većem. Ova 'otvorena' simbolika staklenih površina ističe prisutnost Božje svjetlosti u ljudskom svijetu (Edwin Heathcote, Laura Moffatt, *Contemporary Church Architecture*, Wiley, 2007.).

Kombinacija ovih materijala čini crkvu ne samo građevinskim prostorom, nego i simboličkim okvirom koji vodi vjernike prema transcendentnoj dimenziji. Beton, unatoč svojoj težini i čvrstoći, stvara kontrast prozračnosti stakla i toplini drva, omogućujući

Dostojanstvo liturgijskog prostora očituje se u otvorenosti prema svjetlosti koja prožima prostor, stvarajući ambijent u kojem se brišu granice između svetog i svakodnevnog. Arhitektura postaje tako ne samo okvir za obrede, nego živući prostor koji obogaćuje duhovni život zajednice. Pažljivim odabirom materijala, nudi se ne samo estetski doživljaj, nego se stvara prostor za duhovnu preobrazbu, koji omogućuje vjernicima da na svakom koraku dožive duhovnu dimenziju liturgije.

Antoni Gaudí,
Unutrašnjost bazilike Svete Obitelji

*Svjetlost, kao simbol
božanske prisutnosti,
dodatno produbljuje
ovu dimenziju. Kroz
promišljeno postavljene
staklene površine i
dinamičan odnos prirodne
i umjetne rasvjete,
stvara se atmosfera koja
usmjerava percepciju
vjernika prema
transcendentnom.*

vjernicima da osjete fizičku prisutnost Božje ljubavi i milosti. Dostojanstvo prostora stoga nije samo u njegovoj formi, nego u njegovoj sposobnosti da nadahne i duhovno uzdigne vjernike.

Dostojanstvo u kontekstu akustike i svjetlosti u prostoru

Akustika i svjetlost predstavljaju temeljne elemente suvremene sakralne arhitekture, oblikujući ambijent koji omogućuje iskustvo dostojanstva i transcendencije. Prostorna akustika crkvenog interijera ne služi isključivo tehničkoj funkcionalnosti, već ima ključnu ulogu u liturgijskom doživljaju. Pažljivim oblikovanjem prostora i odabirom materijala koji optimiziraju prijenos zvuka, stvara se akustička struktura koja, svaku izgovorenu riječ i melodiju ne samo jasno prenosi, već i odjekuje u prostoru, pridonoseći osjećaju svetosti i uzvišenosti.

Svjetlost, kao simbol božanske prisutnosti, dodatno produbljuje ovu dimenziju. Kroz promišljeno postavljene staklene površine i dinamičan odnos prirodne i umjetne rasvjete, stvara se atmosfera koja usmjerava percepciju vjernika prema transcendentnom. Osvjetljenje ne samo da naglašava arhitektonske elemente prostora, već i oblikuje liturgijsko iskustvo, potičući kontemplaciju i duhovnu povezanost. Sinergija akustike i svjetlosti tako postaje ključni faktor u oblikovanju sakralnog prostora koji omogućuje vjernicima dublje iskustvo božanske prisutnosti.

Zaključak

Suvremena sakralna arhitektura, unatoč brojnim inovativnim idejama, širokom izboru materijala i modernim pristupima dizajnu, suočava se s izazovima u oblikovanju liturgijskog prostora koji mora zadovoljiti i funkcionalne i duhovne potrebe zajednice. Minimalizam, koji često karakterizira moderne crkve, s naglaskom na prozračnost i jednostavnost prostora, može biti estetski privlačan,

no istovremeno donosi određene poteškoće u smislu očuvanja liturgijske težine i osjećaja svetosti. U težnji za pojednostavljenjem prostora i uklanjanjem ukrasa može doći do gubitka bogatstva simbolike, koja ima moć produbiti vjernički život i usmjeriti ljudsku potragu za Vječnim te za puninom postojanja. Simbol nadilazi granice prostora i vremena, otvarajući čovjeku pristup dubljim značenjima koja oblikuju njegovu egzistenciju i prisutnost u svijetu. On oslobađa ljudsku stvarnost od ograničenja vremena i prostora, usmjeravajući komunikaciju prema onome što nadilazi vidljivo i prolazno. Tako simbol postaje veza između materijalnog i duhovnog, omogućujući dublje razumijevanje postojanja te otkrivanje Božje prisutnosti u životu vjernika.

Minimalistički pristup, premda estetski dojmljiv, može stvoriti prostor koji se percipira kao 'hladan' ili 'sterilan', osobito za vjernike koji nisu naviknuti na takav arhitektonski izričaj. Time se može narušiti osjećaj transcendencije, ozbiljnosti liturgijskog zajedništva i svetosti, što su ključni elementi duhovne povezanosti zajednice. Stoga sakralna arhitektura ne bi smjela biti usmjerena isključivo na izgled i funkcionalnost, već i na sposobnost stvaranja prostora koji omogućava vjernicima dublje iskustvo svetosti i prepoznavanja Božje prisutnosti.

Dostojanstvo liturgijskog prostora proizlazi upravo iz njegove sposobnosti da poveže vjernike s Bogom te im omogućujući iskustvo transcendencije i svetosti. Kako bi se to postiglo, potrebno je osmisliti prostor koji ne samo da omogućuje zajedničko liturgijsko slavlje, već potiče i osobnu kontemplaciju te duhovni rast. Kroz pažljivo promišljanje o materijalima, svjetlu, akustici i simbolici, liturgijski prostor može postati mjesto koje prožima svakog vjernika osjećajem uzvišenosti i duhovne povezanosti, čime istinski ispunjava svoju svrhu. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

TRAVANJ

20 N NEDJELJA USKRSNUČA GOSPODINOVA

- 21 P Drugi dan Vazmene osmine:
Dj 2,14.22-32; Ps 16,1-2a.5.7-8.11; Mt 28,8-15
- 22 U Treći dan Vazmene osmine:
Dj 2,36-41; Ps 33,4-5.18-20.22; Iv 20,11-18
- 23 S Četvrti dan Vazmene osmine:
Dj 3,1-10; Ps 105,1-4.6-9; Lk 24,13-35
- 24 Č Peti dan Vazmene osmine: Dj 3,11-26; Ps 8,2a.5-9; Lk 24,35-48
- 25 P Šesti dan Vazmene osmine:
Dj 4,1-12; Ps 118,1-2.4.22-24.25-27a; Iv 21,1-14
- 26 S Sedmi dan Vazmene osmine:
Dj 4,13-21; Ps 118,1.14-21; Mk 16,9-15
- 27 N DRUGA VAZMENA NEDJELJA. *Nedjelja Božjega milosrđa*
- 28 P Svagdan ili: Sv. Petar Chanel, prezbiter i mučenik;
Sv. Ljudevit de Monfort, prezbiter; Dj 4,23-31; Ps 2,1-9; Iv 3,1-8
- 29 U SV. KATARINA SIJENSKA, djevica i crkvena naučiteljica, zaštitnica Europe, *blagdan*: vl: 1lv 1,5 – 2,2; Ps 103,1-4.8-9.13-14.17-18a; Mt 11,25-30
- 30 S Svagdan ili: Sv. Pijo V., papa; Dj 5,17-26; Ps 34,2-9; Iv 3,16-21

SVIBANJ

- 1 Č Svagdan ili: Sv. Josip Radnik; Dj 5,27-32; Ps 34,2.9.17-20; Iv 3,31-36
- 2 P Sv. Atanazije, biskup i crkveni naučitelj, *spomendan*;
Dj 5,34-42; Ps 27,1.4.13-14; Iv 6,1-15
- 3 S SV. FILIP I JAKOV, apostoli, *blagdan*: vl.: 1Kor 15,1-8; Ps 19,2-5; Iv 14,6-14
- 4 N TREĆA VAZMENA NEDJELJA
- 5 P Svagdan: Dj 6,8-15; Ps 119,23-24.26-27.29-30; Iv 6,22-29
- 6 U Svagdan: Dj 7,51 – 8,1a; Ps 31,3c-4.6.7b.8a.17.21ab; Iv 6,30-35
- 7 S Svagdan: Dj 8,1b-8; Ps 66,1-3a.4-7a; Iv 6,35-40
- 8 Č Svagdan: Dj 8,26-40; Ps 66,8-9.16-17.20; Iv 6,44-51
- 9 P Svagdan: Dj 9,1-20; Ps 117,1-2; Iv 6,52-59
- 10 S Svagdan ili: Bl. Ivan Merz; Dj 9,31-42; Ps 116,12-17; Iv 6,60-69
- 11 N ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA. *Nedjelja Dobrog pastira*
- 12 P Sv. Leopold B. Mandić, prezbiter, *spomendan*; od dana:
Dj 11,1-18; Ps 42,2-3; 43,3-4; Iv 10,1-10
- 13 U Svagdan ili: Bl. Djevica Marija Fatimska;
Dj 11,19-26; Ps 87,1-7; Iv 10,22-30
- 14 S SV. MATIJA, apostol, *blagdan*, vl.:
Dj 1,15-17.20-26; Ps 113,1-8; Iv 15,9-17
- 15 Č Svagdan: Dj 13,13-25; Ps 89,2-3.21-22.25.27; Iv 13,16-20
- 16 P Svagdan ili: Sv. Ivan Nepomuk, prezbiter i mučenik;
Dj 13,26-33; Ps 2,6-11; Iv 14,1-6
- 17 S Svagdan: Dj 13,44-52; Ps 98,1-4; Iv 14,7-14
- 18 N PETA VAZMENA NEDJELJA
- 19 P Svagdan: Dj 14,5-18; Ps 115,1-4.15-16; Iv 14,21-26
- 20 U Svagdan ili: Sv. Bernardin Sijenski, prezbiter;
Dj 14,19-28; Ps 145,10-13b.21; Iv 14,27-31a
- 21 S Svagdan ili: Sv. Kristofor Magallanes, prezbiter;
Dj 15,1-6; Ps 122,1-5; Iv 15,1-8
- 22 Č Svagdan ili: Sv. Rita iz Cascie, redovnica;
Dj 15,7-21; Ps 96,1-3.10; Iv 15,9-11
- 23 P Svagdan: Dj 15,22-31; Ps 57,8-12; Iv 15,12-17
- 24 S Svagdan: Dj 16,1-10; Ps 100,1b-3.5; Iv 15,18-21

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova

20. travnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Doista, uskrsnu Gospodin.
Njemu slava i vlast
u vijeke vjekova.
(Lk 24,34; usp. Otk 1,6)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si danas po svojem
Jedinorođencu pobijedio
smrt i nama otvorio pristup
vječnom životu.
Zato slavimo blagdan
njegova uskrsnuća: obnovi
nas, molimo, svojim Duhom
i daj da i mi uskrsnemo
u svjetlo života.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine,
dar što ga na dan Vazma
radosni prinosimo za žrtvu,
kojom se tvoja Crkva
nanovo rađa i hrani.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Žrtvovana je Pasha naša,
Krist: zato svetkujmo
s beskvasnim kruhom
čistoće i istine, aleluja.
(1Kor 5,7-8)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, obnovio si svoju
Crkvu vazmenim otajstvima:
štititi je trajno svojom
dobrotom i privedi
k slavi uskrsnuća.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 10,34a.37-43

S njime smo zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane:

Prozbori Petar i reče: »Vi znate što se događalo po svoj Judeji, počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao Ivan: kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom, njega koji je, jer Bog bijaše s njime, prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao đavao. Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlji judejskoj i Jeruzalemu. I njega smakoše, objesivši ga na drvo! Bog ga uskrisi treći dan i dade mu da se očituje – ne svemu narodu, nego svjedocima od Boga predodređenima – nama koji smo s njime zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih. On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih! Za nj svjedoče svi proroci: da tko god u nj vjeruje, po imenu njegovu prima oprostjenje grijeha.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16-17.22-23

Pripjev: Ovo je dan što ga učini Gospodin,
kličimo i radujmo se njemu.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji

postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Drugo čitanje Kol 3,1-4

Tražite što je gore, gdje Krist sjedi.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo: Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu! Za onim gore težite, ne za zemaljskim! Ta umri-jeste i život je vaš skriven s Kristom u Bogu! Kad se pojavi Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja 1Kor 5,7b-8a

Žrtvovan je Krist, Pasha naša!
Zato svetkujmo u Gospodinu!

Evandjelje Iv 20,1-9

Trebalo je da Isus ustane od mrtvih.

Čitanje svetog Evandjelja po Ivanu

Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut. Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učenu, kojega je Isus ljubio, pa im reče: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.«

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik i dođoše na grob. Trčahu obojica zajedno, ali onaj drugi učenik prestignu Petra i stiže prvi na grob. Sagne se i opazi povoje gdje leže, ali ne uđe. Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim i uđe u grob. Ugleda povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu.

Tada uđe i onaj drugi učenik koji prvi stiže na grob i vidje i povjerova. Jer oni još ne upознаše Pisma da Isus treba da ustane od mrtvih.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	526.1	Doista uskrsnu Gospodin
ili	553	Uskrsnu Isus doista
Otpjevni psalam:	531	Ovo je dan
Posljednica:	538	Žrtvi uskrsnici
Prinosna:	238	Dan Gospodnji
Pričesna:	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	XIX	Radujte se, kršćani
	548	Već zora rumen prosipa
Otpust:	42	Bogu hvala, aleluja, aleluja.
Završna:	XXI	Na nebu zora rudi

MOLITVA VJERNIKA

Braća i sestre, slaveći Kristovo uskrsnuće, pobjedu Života nad smrću, zahvalna se srca utecimo vječnome Ocu te ga zamolimo:

1. Tvoja Crkva danas radosno naviješta otajstvo Kristova uskrsnuća. Svima otvori srca da spoznajom Istine mogu proniknuti u dubinu vjere, molimo te.
2. Papu, biskupe i svećenike diljem svijeta ispuni svjetlom uskrsnuća tvoga Sina. Neka njihova djela budu nadahnuta istinom i ljubavlju, kako bi s pouzdanjem i radošću pronosili svjetlo vjere među ljudima, molimo te.
3. Saznavši da Krist nije u grobu, njegovi su učenici pohrlili na grob. Podaj nam u svakoj životnoj situaciji hrliti u zagrljaj tvoje neizmjerne ljubavi i praštanja, molimo te.
4. Okupili smo se danas oko oltara slaveći tvoj najveći milosni dar. Daj da se u zajedništvu i miru s bližnjima veselimo pobjedi istinskoga Svjetla nad tamom grijeha i smrti, molimo te.
5. Mnogi su naši dragi usnuli nadajući se uskrsnuću. Otvori im vrata svoga kraljevstva te ih uvedi u vječnu radost s uskrslim Kristom, molimo te.

Vječni Oče, milostivo primi i usliši ove naše ponizne prošnje. Svjetlo Kristova uskrsnuća neka nas vodi kroz sve kušnje i životne borbe, da bismo na kraju ovozemnosti osjetili istinski mir vječnoga života.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Uskrsnuće kao događaj koji smjera na Božju i ljudsku pokretljivost

Shvatiti misao o uskrsnuću Isusa Krista te svu dubinu značenja toga događaja uvijek je bilo teško. Poteškoću tome vjerojatno daje i sam jezik. Stoga je uputno kod tumačenja ovoga temeljnog događaja za život kršćana diljem svijeta možda početi od jasnoće pojmova koje koristi Novi zavjet prilikom pripovijedanja o događaju Kristova uskrsnuća.

Uskrsnuće ili ustajanje na život?

Grčki jezik Novoga zavjeta kada opisuje Isusovo uskrsnuće koristi pojam *anastasis*. Ista imenica potječe od grčkog glagola *anistemi* što bi značilo ustati. Time biva jasno da je temeljna misao ona o Bogu koji je ustao ili podigao se iz stanja obamrlosti. Znakovito je tako spomenuti i podatak da se i bazilika Kristova groba u starini, a neki ju i danas tako nazivaju, nazivala *Anastasis* – bazilika Kristova ustajanja. Tako su i biblijski pisci Novoga zavjeta, a onda i rana tradicija Crkve događaj Kristova uskrsnuća gledali prije svega kao događaj koji se tiče dinamike, odnosno kretanja. Dakle nije u prvome planu bio grob i Kristovo polaganje u grob, nego prije svega dimenzija Kristova ustajanja na novinu života.

Dinamika Ivanova evanđelja prikazana u kretanju biblijskih likova

Ulomak iz evanđelja po Ivanu koji se čita na danjoj misi Uskrsa upravo ide u istom misaonom smjeru (usp. *Iv* 20,1-9). Prikazuju se tako tri biblijska lika koji su u pokretu, odnosno žele shvatiti Krista koji je pokrenut. On je onaj koji ne leži, nego je pokrenut u snazi Duha Božjega.

Marija je tako ona koja dolazi prva na grob i opaža da je kamen s groba dignut. I neživa priroda pripovijeda tako o kretanju, o micanju te time o životnosti. Tada i sama Marija biva pokrenuta. Trči Šimunu Petru i

drugome učeniku kako bi ih obavijestila o kretanju Onoga koji će uskoro sve pokretati u snazi svoje uskrsne preobrazbe, odnosno pokrenutosti.

Ipak, Marija Kristovu životnost ili pokretljivost tumači na način odnošenja. Gospodin za nju nije Onaj koji bi sam bio živ, nego su ga drugi pokrenuli, odnosno odnijeli iz groba. Njezina reakcija je u potpunosti ljudska te odražava vjeru i zbunjenost prve kršćanske zajednice koja je pred događajem Kristova uskrsnuća bila uistinu zbunjena. Osim toga, ista zajednica svjedoči događaju koji se do tada nikada u povijesti ljudskoga roda nije dogodio. No, pogled na stvarnost svijeta u kojemu ljudi danas žive čini se da rađa još veću zbunjenost spram istog događaja.

Težina vjere u Kristovu pokretljivost

I danas je čovjeku teško vjerovati da obamrlo ljudsko tijelo može ponovno ustati i biti u pokretu u snazi Duha Božjega. Kostima je tako mjesto u grobu, a ne među živima. Reakcija iznova u potpunosti ljudska i to lišena svakoga upliva vjere. Jer onaj tko na osnovu puke ljudskosti razmatra otajstvo Kristova ustajanja, tj. uskrsnuća, jednostavno ne može otkriti dubinu i smisao toga događaja. Ljudski um koliko god bio bremenit bogatim mislima i snagom nije sam u stanju doći do smisla Kristova uskrsnuća. Za prodiranje u bit događaja uskrsnuća bit će potreban sam Duh Božji koji čovjeka uvodi u svu istinu, pa i onu temeljnu da je Krist ustao iz groba te trajno živi.

Marijino kretanje i poruka da Šimunu i drugom učeniku da je grob prazan rađa i njihovom osobnom kretnjom i hitanjem ka istome grobu. I oni svojim pokretom tijela žele promotriti netom javljenu vijest o praznome grobu. I tada pri dolasku ka grobu, brži tj. pokretljiviji učenik, pušta Šimuna da se on prvi uvjeri u istinitost Marijine vijesti.

Šimunova motrenja groba bez uspjeha

Šimunovo motrenje praznoga groba neće biti uspješno. On promatra prazni grob, poveoje te mora i sam konstatirati da Kristovo tijelo nije u grobu. No, Šimun tu staje. Njegova misao nije sposobna ići dalje od promatranja materijalnih stvarnosti ne bi li dublje proniknuo u smisao Kristova ustajanja iz groba. Međutim, pri svome motrenju praznoga groba jednostavno ostaje nijem te se zadržava promatrajući prazni grob usredotočen na motrenje poveoja i ubrusa koji su bili na Isusovu tijelu.

Kao da evanđelist želi ciljano iznova prikazati poteškoću prve Crkve da se uputi u jedno dublje promišljanje događaja Kristova uskrsnuća. Jer poveoji i ubrus nisu odraz uskrsnuća, nego povratak u svijet materijalnosti. Pokušaj su dokazivanja pukom materijom nečega što samu materiju nadilazi. Jer poveoji i ubrus jednostavno nisu dostatni razlog čovjeku da svojim umom prihvati istinu o Bogu koji je ustao iz groba.

Na jednak način to nije dovoljno ni obitelji koja motri lijesove svojih pokojnika ili drži u rukama predmete koji su ih duboko za njih vezivali za života na zemlji. Oni i dalje ne mogu oživjeti pokojnika jer tek su uspomena na one koji su nekada bili u pokretu. Nekada hodali, trčali, pričali te dijelili isti prostor s njima. No, ono što im daruje nadu promatrajući lijesove svojih pokojnika jest živa vjera da oni nisu nestali te da ljudski život smrću ne može biti predan ništavilu. I upravo o tome svjedoči posljednji protagonista evanđeoske naracije, a to je drugi učenik kojemu se ne poznaje ime.

Uspješno promatranje praznoga groba od strane drugog učenika

Drugi učenik za razliku od Šimuna jest onaj koji motreći prazan grob ne ostaje tek pri pogledu uprtu k materijalnim ostacima koji bi ga vezali s Kristom, nego je njegov pogled ipak drukčiji. Ivan isti pogled bez okolišanja naziva pogledom vjere. Otkriva se tako pažljivom čitatelju Ivanova izvještaja istinski ključ za shvaćanje otajstva Kristova uskrsnuća. To

Karl Geiger, Uskrsnuće Gospodinovo, 1876.

će biti vjera. Ona vjera koja se ne zadržava tek na zemnim ostacima Kristova boravka u tijelu, nego se u snazi Duha propinje u visine. Vjera je to koja čovjeku daje da ustaje iz obamrlosti svojega odveć ljudskog i isuviše materijalnog pogled na uskrsnuće. Jer proniknuti u smisao Kristova uskrsnuća nije moguće čovjeku koji ne želi biti vjerom pokrenut kako bi shvatio događaj kretanja, odnosno Kristova ustajanja na život.

Vjera koja daje proniknuti u bit Kristova uskrsnuća

Tek će čovjek istinske vjere moći u Kristu prepoznati Onoga koji je trajno živ i u pokretu te ga time i prepoznavati u okolnostima svojega života. Krist će tako biti prepoznatljiv u svemu što vjernik živi svakoga dana, a tome idu u prilog i evanđeoski tekstovi koji prikazuju uskrsloga Krista koji se ukazivao upravo ljudima u okvirima njihove svakodnevnice. Tamo su ga trebali iznova otkrivati i to očima vjere. Stoga je slavlje Kristova uskrsnuća prije svega događaj u kojemu vjernici propitikuju svoju vjeru i kakvoću istinskog predanja Kristu koji je živ te ih trajno želi nadahnjivati i 'oživljavati' u okvirima njihove svakodnevnice koja je katkada odveć obamrla te je potrebna svježine koju jedino Krist može dati. Čovjeku je otvarati se toj svježini i novini svakoga dana.

Ivan Benaković

Druga vazmena nedjelja

27. travnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Kao novorođenčad
žudite za duhovnim,
nepatvorenim mlijekom,
da po njemu uzrastete
na spasenje, aleluja.
(1Pt 2,2)

ZBORNA MOLITVA

Bože vječnog milosrđa,
ti svake godine vazmenim
slavljem užiješ vjeru svog
svetog naroda.
Umnoži u nama milost
da sve dublje shvaćamo
što je krst koji nas je oprao;
što je duh koji nas je nanovo
rodio; što je krv koja nas je
otkupila.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, molimo, Gospodine,
prinos svojih vjernika.
Oni su se priznanjem vjere i
krštenjem nanovo rodili:
daj da postignu vječno
blaženstvo.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Prinesi ruku i opipaj
gdje bijahu čavli,
i ne budi nevjeran
nego vjeran, aleluja.
(usp. Iv 20,27)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću Bože,
daj da pričest vazmenog
otajstva trajno djeluje
u našoj duši.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 5,12-16

Povećavalo se mnoštvo onih što vjerovahu.

Čitanje Djela apostolskih

Po rukama se apostolskim događala mnoga znamenja i čudesa u narodu. Svi su se jednodušno okupljali u trijemu Salomonovu. Nitko se drugi nije usuđivao pridružiti im se, ali ih je narod veličao. I sve se više povećavalo mnoštvo muževa i žena što vjerovahu Gospodinu tako da su na trgove iznosili bolesnike i postavljali ih na ležaljke i posteljama ne bi li, kad Petar bude prolazio, bar sjena njegova osjenila kojega od njih. A slijegalo bi se i mnoštvo iz gradova oko Jeruzalema: donosili bi bolesnike i opsjednute od nečistih duhova, i svi bi ozdravljali.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118, 2-4.22-27a

Pripjev: Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova! ili: Aleluja!

Neka rekne dom Izraelov: »Vječna je ljubav njegova!«

Neka rekne dom Aronov: »Vječna je ljubav njegova!«

Svi koji se Gospodina boje neka reknu: »Vječna je ljubav njegova!«

Kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo: kakvo čudo u očima našim!

Ovo je dan što ga učini Gospodin: kličimo i radujmo se njemu!

Gospodine, spasenje nam daj!

Gopodine, sreću nam daj!

Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!

Blagoslivljamo vas iz doma Gospodnjega!

Bog je Gospodin, on nas obasjava!

Drugo čitanje Otk 1,9-11a.12-13.17-19

Mrtav bijah, a evo živim u vijeke vjekova.

Čitanje Otkrivenja svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, brat vaš i suzajedničar u nevolji, kraljevstvu i postojanosti, u Isusu: bijah na otoku zvanu Patmos radi riječi Božje i svjedočanstva Isusova. Zanimah se u duhu u dan Gospodnji i začuh iza sebe jak glas, kao glas trublje. Govoraše: »Što vidiš, napiši u knjigu i pošalji sedmerim crkvama.« Okrenuh se da vidim glas koji govoraše sa mnom. I okrenuvši se, vidjeh sedam zlatnih svijećnjaka, a posred svijećnjaka netko kao Sin Čovječji, odjeven u dugu haljinu, oko prsiju opasan zlatnim pojasom. Kad ga vidjeh, padoh mu k nogama kao mrtav. A on stavi na me desnicu govoreći: »Ne boj se! Ja sam Prvi i Posljednji, i Živi! Mrtav bijah, a evo živim u vijeke vjekova te imam ključke smrti, i podzemlja. Napiši dakle što si vidio: ono što jest i što se ima dogoditi poslije.«

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 20,29

Jer si me vidio, Toma, povjerovao si, govori Gospodin: blaženi koji ne vidješe, a vjeruju.

Evanđelje Iv 20,19-31

Nakon osam dana dođe Isus.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Uvečer toga istog dana, prvog u tjednu, dok su učenici u strahu od Židova bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu i reče im: »Mir vama!« To rekavši, pokaza im svoje ruke i bok. I obradovaše se učenici vidjevši Gospodina. Isus im stoga ponovno reče: »Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas.« To rekavši, dahne u njih i kaže im: »Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehе, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.«

Ali Toma zvani Blizanac, jedan od dvanaestorice, ne bijaše s njima kad dođe Isus. Govorili su mu dakle drugi učenici: »Vidjeli smo Gospodina!« On im odvrati: »Ako ne vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim svoj prst u mjesto čavala, ako ne stavim svoju ruku u njegov bok, neću vjerovati.«

I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: »Mir vama!« Zatim će Tomi: »Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran, nego vjeran.« Odgovori mu Toma: »Gospodin moj i Bog moj!« Reče mu Isus: »Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!«

Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	555	Gospodin slavno uskrsnu
Otpjevni psalam:	527	Zahvaljujte Gospodinu
Prinosna:	239-240	Danas Isus
	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	542.2	Prinesi ruku
	273-274	Ja sam s vama
	543	Uskrsnu Pastir dobri
	850.4-7	Rana kao Toma
Završna:	555.4-5	Ko cio raj mu srce sja

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, želimo se otvoriti neizmjer-
nom Božjem milosrđu te mu dopustiti da
nas preobrazi na svoju sliku, stoga se iskren-
im prošnjama utecimo nebeskom Ocu:

1. Tvoj nam je Sin otvorio vrata raja i pokazao put prema vječnosti. Daj da sveta Crkva hrabro ustraje na tom putu i svojom svetošću svima pruža primjer istinske vjere, molimo te.
2. Apostoli su, puni Duha, čudesima očitovali tvoju slavu narodima. Obdari Duhom Svetim papu i biskupe da svojim djelovanjem okupljaju ljude u svetu Crkvu, molimo te.
3. Ratovi i nemiri i dalje haraju ovim svijetom. Otvori srca vladajućima da mogu prihvatiti Kristov mir te svoju vlast podrediti stvaranju mirnog i sigurnog okruženja za sve ljude, molimo te.
4. Potrebni smo tvoga milosrđa, iako mu se često opiremo. Učvrsti nas u vjeri da bismo se uvijek i s pouzdanjem utjecali tvome neizmjernom milosrđu, molimo te.
5. Naši pokojni čekaju da im se smiluješ. Iskaži im svoju ljubav i zaogrni svojim milosrđem u vječnosti, molimo te.

Oče nebeski, ovim te iskrenim prošnjama molimo da se nikada ne odvojimo od tebe unatoč našim ljudskim slabostima. Nek nas tvoje milosrđe vodi putem istine do vječnog mira i spokoja u tvome nebeskom kraljevstvu.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Božja vjernost i Tomina (ne)vjernost

Danas slavimo Nedjelju Božjeg milosrđa, poznatu i kao Bijela nedjelja ili Nedjelja (ne)vjernog Tome. Ova posebna nedjelja dolazi neposredno nakon proslave Uskrsnuća Gospodina našega Isusa Krista i nosi snažnu poruku vjere, nade i Božje prisutnosti među nama.

Bog je na djelu

Od samih početaka Crkve Bog je djelovao preko apostola, čineći čuda kojima je potvrđivao svoju riječ. O tome slušamo u današnjem prvom čitanju, ali i u ranijim poglavljima Djela apostolskih. Bog je apostolima dao moć da čine velika znamenja – ne kao čarolije ili spektakle, već kao jasan znak da njihovo propovijedanje dolazi od Boga.

Čudesa u Bibliji nisu bila dio svakodnevnog života; ona su se događala u ključnim trenucima povijesti spasenja. U Starom zavjetu čuda su bila ograničena na određene epizode, dok u Djelima apostolskim vidimo da su bila posebno prisutna u ranoj Crkvi, kako bi osnažila i potvrdila navještaj apostola.

U Poslanici Hebrejima čitamo da su čudesa služila kao potvrda apostolskog propovijedanja: »Spasenje koje je počeo propovijedati Gospodin, koje su nam potvrdili slušatelji, a suposvjedočio Bog znamenjima i čudesima, najrazličitijim silnim djelima i darivanjima Duha Svetoga po svojoj volji« (*Heb 2,3b-4*).

Drugim riječima, čuda nisu bila sama sebi svrha – nisu trebala zadiviti ili zabaviti ljude, već su jasno pokazivala da je u djelovanju i navještaju Crkve sam Bog na djelu.

Bog je vjeran svojim obećanjima

Čitav Jeruzalem, ali i okolni krajevi, prepoznaju da je Bog na djelu. Ne dolaze samo stanovnici Jeruzalema, već i ljudi iz drugih gradova: »A slijegalo bi se i mnoštvo iz gradova oko Jeruzalema« (*Dj 5,16a*).

Ovo je jasan znak da se ispunjavaju Isusove riječi. Neposredno prije svoga uzašašća na nebo, rekao je učenicima: »Nego primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje« (*Dj 1,8*).

U prvim poglavljima Djela apostolskih, Kristova se poruka naviješta ponajprije narodu Jeruzalema. Sada evanđelje dopire i do cijele Judeje. Uskoro ćemo vidjeti kako će svjedočanstvo stići do Samarije, a zatim i do pogana, da bi se na kraju proširilo po cijelome svijetu.

Bog ostvaruje svoj plan. On ostaje vjeran svojim obećanjima.

Strah i zatvorena vrata

Prvo čitanje nam pokazuje djelovanje, neustrašivost, nepokolebljivost i vjernost prve Crkve. Međutim, osluškujući evanđelje koje kronološki prethodi događaju iz Djela apostolskih, uočavamo kako neposredno nakon uskrsnuća apostoli pokazuju mnogo toga, no neustrašivost, nepokolebljivost i vjernost zasigurno u tome trenutku ne možemo opisati kao njihove jake strane. Učenici se fizički nalaze u gornjoj sobi-cenaku gdje je proslavljena posljednja večera. Dakle fizički su smješteni iza zatvorenih vrata, dok su emotivno na području straha (*usp. Iv 20,19a*).

Ako bismo morali pronaći jedno mjesto koje sliči Crkvi i župi kako ju mi zamišljamo – to je cenakul-gornja soba – gdje su se učenici sastajali da bi živjeli najodlučnija i najvažnija iskustva u svome životu. Ondje su jeli, slavili posljednju večeru, i prije svega živjeli trenutke zajedništva sa svojim Gospodinom. To je mjesto molitve jer vidimo iz Djela apostolskih prvu zajednicu kako ondje moli zajedno Marijom. Dakle, ako postoji jedno mjesto koje naličuje Crkvi ili župi, to je zasigurno gornja soba-cenakul.

Do sada smo rekli samo lijepe stvari – mjesto zajedništva, mjesto iskustva s Gospodinom, mjesto jedinstva, mjesto molitve... Uistinu sveto mjesto. Međutim u jednom trenutku to mjesto postaje zatvor jer se učenici u njega zatvaraju. Zatvaraju se u strahu od smrti. Mjesto jedinstva, mjesto molitve, mjesto prisutnosti Gospodina postaje mjesto straha, zatvorenih prozora i paralize. Sada se okupljaju u njemu, ali ne zbog toga što ljube Gospodina, nego zbog straha da ne budu ubijeni zbog Gospodina i da njihov život ne bude zaključen na isti način na koji je bio zaključen Njegov. Boje se prijetnje svijeta koji se nalazi van tih vrata. To je velik ispit savjesti za sve nas. Naše su zajednice blagoslovljena mjesta, ali možemo biti unutar jednog mjesta i jedne zajednice iz različitih razloga. Iz straha od onoga što se nalazi vani, straha od svijeta, naša vrata i prozori mogu biti zatvoreni. Taj svijet nerijetko proklinjemo i o njemu loše govorimo. Iako možemo biti ujedinjeni, to jedinstvo može nalikovati jedinstvu učenika nakon Velikog petka, jedinstvu paraliziranog geta koji se postavio u inkubator kako bi prošao neokrznuto. Možemo biti zajedno, ali ne imati više nikakvog blagoslova za svijet koji se nalazi vani. Paradoksalno, ali i mi kao Crkva možemo živjeti tako, kao zatvorena zajednica Velikog petka. I možemo nastaviti živjeti tako slaveći i dalje svete mise i moleći. Možemo ostati u svijetu, ali više ne biti sol zemlje niti biti svjetlo svijeta. Možemo prestati biti kvasac koji preobražava i postati getoizirana zajednica Velikog petka koja nastavlja činiti svoje obljetnice, komemoracije i evente osjećajući se dobro i zaštićeno među sebi jednakima, Na taj način nema blagoslova za druge niti snažnog evangelizacijskoga navještaja o kojemu smo slušali u prvom čitanju; a ako nema blagoslova za druge i preobrazbe svijeta, tada sami sebe lišavamo blagoslova.

Duccio di Buoninsegna,
Krist se ukazuje apostolima iza zatvorenih vrata, 1308.–1311.

Mir vama i mir Tomi

U današnjem evanđelju Gospodin tri puta usklikuje apostolima – »Mir vama!«. Isus učenicima daje Duha Svetoga i poslanje (Iv 20,21-22). Njegova prisutnost mijenja strah u odvažnost, nevjernost u vjernost i zatvorenost u neustrašivi navještaj Isusove muke, smrti i uskrsnuća. U zatvorenost i nevjeru apostola Isus je ušao mirom – on je knez mira. Njegova prisutnost ima moć promijeniti i moje zatvorenosti, strahove i paralize. Potrebno je biti u njegovoj prisutnosti koja se očituje u prisutnosti zajednice. Toma van zajednice koja je na dan uskrsnuća tj. nedjelju okupljena ne susreće Krista. Trenutak Tominog povratka u zajednicu trenutak je u kojemu dotiče Isusa i dobiva iskustvo mira, odvažnosti, slobode, neustrašivosti i mira.

Toma nas uči mnogo toga. Njegov život progovara nam o milosrdnom Bogu koji neprestano traži izgubljene sinove te njegovoj radosti u trenutku pronalaska. Toma nas uči važnosti nedjeljnog susreta u kojemu svoga Boga i Gospodina susrećem u zajednici i po zajednici. Tomina nevjera naučila nas je puno više nego vjera mnogih drugih. Mir vama!

Hrvoje Zovko

Treća vazmena nedjelja

4. svibnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Kliči Bogu sva zemljo,
opjevaj slavu imena njegova,
podaj mu hvalu dostojnu,
aleluja.

(Ps 66,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, nek se tvoj narod
vazda raduje što si mu
obnovio mladost duha.
Vratio si mu dostojanstvo
svojih sinova i kćeri: utvrdi
ga u nadi da će uskrsnuti.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine, darove
svoje raspjevane Crkve.
Ti si uzrok tolikom veselju:
daj da nam prijeđe
u vječnu radost.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Isus reče svojim učenicima:
»Hajde, doručkujte!«
I uzme kruh i dade im,
aleluja.
(Usp. Iv 21, 2-13)

POPRIČESNA MOLITVA

Pogledaj, Gospodine,
svoj narod. Ti si ga obnovio
otajstvima vječnoga života:
daj mu da dostigne
slavu neraspodljivosti
u uskrsnuću tijela.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 5, 27b-32.40b-41

Svjedoci smo tih događanja mi i Duh Sveti.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Veliki svećenik zapita apostole: »Nismo li vam strogo zabranili učiti u to ime? A vi ste eto napunili Jeruzalem svojim naukom i hoćete na nas navući krv toga čovjeka.«

Petar i apostoli odvrte: »Treba se većma pokoravati Bogu negoli ljudima! Bog otaca naših uskrisi Isusa kojega vi smakoste objesivši ga na drvo. Njega Bog desnicom svojom uzvisi za začetnika i spasi-telja da obraćenjem podari Izraela i oproštenjem grijeha. I mi smo svjedoci tih događaja i Duh Sveti kojega dade Bog onima što mu se pokoravaju.«

Tada zapovijede apostolima da ne govore u ime Isusovo pa ih otpuste. Oni pak odu ispred Vijeća radosni što bijahu dostojni pod-nijeti pogrde za Ime.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 30,2.4-6.11.12a.13b

Pripjev: Veličam te, Gospodine, jer si me izbavio.

Veličam te, Gospodine, jer si me izbavio
i nisi dao da se raduju nada mnogom dušmani.
Gospodine, izveo si mi dušu iz podzemlja,
na rubu groba ti si me oživio.

Pjevajte Gospodinu, pobožnici njegovi,
zahvaljujte svetom imenu njegovu!
Jer samo za tren traje srdžba njegova,
a cio život dobrota njegova.
Večer donese suze, a jutro klicanje.

Slušaj, Gospodine, i smiluj se meni;
Gospodine, budi mi na pomoć!
Okrenuo si plač moj u igranje,
Gospodine, Bože moj, dovijeka ću te hvaliti!

Drugo čitanje Otk 5,11-14

Čitanje Otkrivenja svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, vidjeh, i začuh glas anđela mnogih uokolo prijestolja, i bića i starješina. Bijaše ih na mirijade mirijada i tisuće tisuća. Klicahu iza glasa: »Dostojan je zaklani Jaganjac primiti moć, i bogatstvo, i mudrost, i snagu, i čast, i slavu, i blagoslov!« I začujem: sve stvore-nje, i na nebu, i na zemlji, i pod zemljom, i u moru – sve na njima i u njima govori: »Onomu koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu blago-slov i čast, i slava i vlast u vijeke vjekova!« I četiri bića ponavljahu: »Amen!« A starješine padnu ničice i poklone se.

Riječ Gospodnja.

Jan Rombouts, *Isus se ukazuje učenicima na Tiberijadskome moru*, 1510.

Pjesma prije evanđelja

Uskrsnu Krist koji je sve stvorio
i smilovao se ljudskom rodu.

Evanđelje Iv 21,1-14 (kraća verzija)

Isus istupi, uzme kruh i daje im, a tako i ribu.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Isus se ponovno očitova učenicima na Tiberijadskome moru. Očitova se ovako: Bijahu zajedno Šimun Petar, Toma zvani Blizanac, Natanael iz Kane Galilejske, zatim Zebedejevi i još druga dva njegova učenika. Kaže im Šimun Petar: »Idem ribariti.« Rekoše: »Idemo i mi s tobom.« Izadoše i uđoše u lađu, ali te noći ne uloviše ništa. Kad je već svanulo, stade Isus na kraju, ali učenici nisu znali da je to Isus. Kaže im Isus: »Dječice, imate li što za prismok?« Odgovoriše mu: »Nemamo.« A on im reče: »Bacite mrežu na desnu stranu lađe i naći ćete.« Baciše oni i više je ne mogoše izvući od mnoštva ribe. Tada onaj učenik kojega je Isus ljubio kaže Petru: »Gospodin je!« Kad je Šimun Petar čuo da je to Gospodin, pripaše si gornju haljinu, jer bijaše gol, te se baci u more. Ostali učenici dođoše s lađicom vukući mrežu s ribom jer ne bijahu daleko od kraja, samo kojih dvjesto lakata.

Kad iziđu na kraj, ugledaju pripremljenu žeravicu i na njoj pristavljenu ribu i kruh. Kaže im Isus: »Donesite ribâ što ih sada uloviste.« Nato se Šimun Petar popne i izvuče na kraj mrežu punu velikih riba, sto pedeset i tri. I premda ih je bilo toliko, mreža se ne raskinu. Kaže im Isus: »Hajde, doručkujte!« I nitko se od učenika ne usudi upitati ga: »Tko si ti?« Znali su da je Gospodin. Isus pristupi, uzme kruh i daje im, a tako i ribu. To se već treći put očitova Isus učenicima pošto uskrsnu od mrtvih.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	108	Kliči Bogu zemljo sva
ili	XXI	Na nebu zora rudi
Otpjevni psalam:	str. 40	Veličam te, Gospodine
Prinosna:	XX ili 853	Isus usta slavni
Pričesna:	246	Ovdje je sada
	547	Uskrsnim nam ovim danom
	557	Pjevaj hvale, Magdaleno
Završna:	555	Gospodin slavno uskrsnu

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, vječnome Ocu, koji nas neizmerno ljubi i neprestano potiče da primljenu ljubav pronosimo ovim svijetom, uputimo istinske prošnje:

1. Sveta Crkva poslana je svjedočiti Radosnu vijest. Daj da se nikada ne umori od svog poslanja, već neprestano privodi duše neiscrpnom izvoru tvoje ljubavi, molimo te.
2. Kristovi su učenici na njegovu riječ bacili mrežu i ulovili mnoštvo riba. Daj da ti svećenici budu vjerni i na tvoju riječ hrabro koračaju ovim svijetom i svjedoče istinsku vjeru, molimo te.
3. Sve nas pozivaš na vršenje kršćanskog poslanja navještaja tvoga nauka. Daj da se ne stidimo nazivati se kršćanima, već te u svakome trenu i na svakome mjestu hrabro priznajemo svojim Stvoriteljem, molimo te.
4. Tvoj je Sin upitao Petra ljubi li ga. Daj da u našim međuljudskim odnosima umru svako netrpjenje i mržnja, a zavladaju istinska ljubav i praštanje, molimo te.
5. Starost sa sobom nosi nemoć donošenja vlastitih odluka. Podaj svima koji brinu o starima i nemoćnima obilje strpljenja i blagost u slušanju njihovih potreba, molimo te.

Vječni Oče, dok te molimo da ove naše istinske prošnje uslišiš, želimo ti iskazati svoju najdublju zahvalnost za svaki dar tvoje neizmjerne ljubavi, koju nam u svakome trenu iskazuješ.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Ljubav i poslanje

Povijest kršćanstva od samih je početaka obilježena krizama i pitanjima identiteta uslijed različitih izazova koje je vrijeme i društvo stavljalo pred Crkvu. U takvim razdobljima redovito se govorilo i poticalo na reforme, promijene koje će Crkvi vratiti snagu i uzlet kojim bi mogla odgovoriti na potrebe čovjeka i društva u kojem se nalazila i djelovala. Međutim, poziv na reforme redovito se pokazao neuspješnim ili čak destruktivnim, jer nije formirao nego transformirao. U suštini kršćanstva, samim time i Crkve, nije reforma, nego obnova koja ne zadire u bit i identitet, nego otkriva bit i smisao te obnavlja identitet. Otkrivanje poslanja Crkve u njezinoj sveukupnosti treba biti poziv na obnovu, koja sama po sebi traži temeljitije, inteligentnije i duhovnije promišljanje, neizostavno vodstvo Duha Svetoga i konkretno ostvarenje ljubavi prema onome što je poslanje vjernika u suvremenosti. Biti vjernik, biti kršćanin, biti dio Crkve znači imati poslanje koje se očituje u navještaju evanđelja, Radosne vijesti Isusa Krista svijetu, bez obzira na to tko smo i što smo u društvu. Za ostvarenje toga poslanja, koje često znači žrtvu, ne nužno gubitak ovozemaljskog života, ali odbacivanje, prijezir, marginalizaciju i mnoge druge oblike diskriminacije, koji su i danas prisutni u strukturama društvenih organizacija prema kršćanima, u korijenu svega nalazi se ljubav. Samo prava ljubav može vjernika voditi i formirati u njegovom krsnom poslanju.

Djela apostolska i Knjiga Otkrivenja pokazuju stvarnosti onih koji ljube Krista u njegovoj Crkvi i navještaju istinu o Bogu i čovjeku. Djela apostolska pokazuju odvažno svjedočenje i navještenje, odnosno ostvarivanje poziva, apostola koji stoje pred sudištem onih koji su osudili i ubili Isusa. Njihova odvažnost i nova snaga kojom stoje pred onima od kojih su se skrivali, kojih su

se bojali i naposljetku od kojih su pobjegli kada su zaprijetili njihovim životima kao i životu njihova učitelja, više nije plod prizemnih ljudskih kalkulacija nego sila Duha Svetoga, djelovanja Božanske ljubavi koja ih vodi i formira za apostolsko poslanje. Knjiga Otkrivenja pokazuje svu nebesku slavu onih koji su svoje poslanje ostvarili kroz svjedočenje i žrtvu navještaja Radosne vijesti Isusa Krista. Njihovo mjesto je sad uz Boga, onoga s kojim su kroz život bili povezani vezom savršene ljubavi.

Ova čitanja uvode nas u bit današnjeg evanđeoskog odlomka, dati odgovor na to što je prava ljubav koja vjernika formira i vodi u njegovu poslanju. Idiličan prikaz prvog dijela evanđeoskog odlomka pokazuje sliku prve Crkve, odnosno učenika predvođenih Petrom u malom ribarskom čamcu. Na Gospodinovu zapovijed oni spuštaju mreže i donose ogroman ulov – stotinu pedeset i tri velike ribe. Sam broj ima značenje koje nam govori o poslanju Crkve od početaka do danas. Ranokršćanski pisci su u tome broju nalazili simboliku kako Gospodin želi sve narode i sve ljude dovesti u Crkvu. Sv. Jeronim zabilježio je kako su zoolozi do njegova vremena identificirali 153 vrste riba, što on tumači kako Gospodin želi da u njegovoj Crkvi budu ljudi svih naroda, jezika i etničkih skupina.

Već u drugom dijelu, kroz razgovor s Petrom, Isus pokazuje da onaj koji je vjernik, koji ima poslanje, mora posjedovati i savršenu ljubav, koja je dar od Boga, koja je nezaslužena krepost. U govoru o ljubavi, autor evanđelja oslanja se na tri oblika ljubavi koje je poznavala grčka kultura: eros (tjelesna ljubav, ljubav prema lijepome), filia (bratska ili prijateljska ljubav, koja ima određene granice) i agape (ljubav koja je spremna dati život za drugoga, koja je božanski dar koji nadilazi čovjekove moći). Isus pita Petra »ljubiš li me?« (agapein),

James Tissot, *Kristovo očitovanje učenicima na Tiberijadskome moru*, 1886. – 1893.

misleći time više od obične bratske ili prijateljske ljubavi, traži od njega vrhunac ljubavi, agape. Isus se kreće u govoru na razini transcendencije (agape), dok Petar ostaje na razini ljudskoga (filie), ljubiti koliko čovjek to može. Isus ga tri puta pita isto, i iza svakoga se nesvjesno krije jedno zatajenje (Petar ga je tri puta zatajio). Sada Isus traži potpuno predanje, dok Petar u dobroj namjeri ostaje na razini ljudskoga. Treći puta Isus se spušta na Petrovu razinu i koristi »voliš li me?« (filia), želeći vidjeti od njega jeli ga u stanju ljubiti na svojoj razini. U biti Isus silazi na razinu ljudske egzistencije, Bog se ponovno ponižava u svijetu koji je on stvorio, Isus ponovno želi biti čovjeku blizu. Iz Isusovih riječi vidi se žalost što se Petar ne može još predati potpuno, čime ulazi u njegovo egzistencijalno stanje i ponovno otvara pitanje koji do danas svatko mora postaviti pred sebe: kako adekvatno odgovoriti na Božju ljubav u svome vjerničkom pozivu i poslanju? Istina je da čovjek svojim snagama ne može adekvatno odgovoriti Bogu, zato Bog silazi k njemu i traži da ga ljubi onako kako može, potičući time

u čovjeku da se uspane prema višem, da iz ljudske razine ljubavi počinje težiti prema savršenoj ljubavi – prema agape.

Naposljetku, u svakom pozivu i poslanju, u svakoj službi i kod svakog rada nužno je imati ljubavi za ono što radimo. Samim time još više u pozivu i poslanju vjernika nužno je njegovati komunikaciju s Bogom, sakramentalni život i molitvu, kojima nas Bog podiže i izdiže iznad ljudskih ograničenja i čini autentičnim nositeljima krsnog poslanja svakog vjernika, naviještati evanđelje cijelome svijetu, što čovjek ne može svojim snagama. Za ostvarivanje Božjeg poslanja treba Njegova pomoć, vodstvo Duha Svetoga, koji nas izdiže iz razine ljudskih okvira i u našem poslanju vodi Božjom snagom savršene ljubavi. To je rast u vjeri, to je življenje nade i naposljetku stvarnosti koje pokreće ljubav. Novi čovjek, obnovljeni čovjek ne reformira, on obnavlja, jer je i sam obnovljen. Uskrs nije reforma čovjeka, već obnova čovjeka i svijeta, dapače kozmička stvarnost koja snagom savršene Božje ljubavi vraća izgublenu ljepotu onome što je Bog stvorio.

Daniel Patafta

Četvrta vazmena nedjelja

11. svibnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Puna je zemlja
dobrote Gospodnje,
Gospodnjom su riječju
nebesa sazdana,
aleluja!

(Ps 33,5-6)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući vječni Bože,
dovedi nas u društvo
nebesnika: nek stado tvojih
vjernih, makar skromno,
prispije onamo kamo ga
predvodi hrabri Pastir.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Udijeli nam, molimo,
Gospodine, da te uvijek
hvalimo ovim vazmenim
otajstvima. U njima nas
trajno ispravljaš: daj da nam
budu izvor vječne radosti.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Uskrsnu Pastir dobri
koji život svoj položi
za svoje ovce, aleluja.

POPRIČESNA MOLITVA

Pastiru dobri,
pogledaj svoje stado
otkupljeno dragocjenom
krvlju tvoga Sina i vodi ga
na svoje vječne pašnjake.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 13,14.43-52

Obraćamo se, evo, poganima.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Pavao i Barnaba krenuše iz Perge i stigoše u Antiohiju pizidijsku. U dan subotni ušli su u sinagogu i sjeli. I mnogi Židovi i bogobojazne pridošlice pođoše za njima, koji su ih nagovarali ustrajati u milosti Božjoj.

Iduće se subote gotovo sav grad zgrnu čuti riječ Gospodnju. Kad su Židovi ugledali mnoštvo, puni zavisti psujući suprotstavljali su se onomu što je Pavao govorio. Na to im Pavao i Barnaba smjelo rekoše: »Trebalo je da se najprije vama navijesti riječ Božja. Ali kad je odbacujete i sami sebe ne smatrate dostojnima života vječnoga, obraćamo se evo poganima. Jer ovako nam je zapovjedio Gospodin:

’Postavih te za svjetlost poganima, da budeš na spasenje do nakraj zemlje.’«

Pogani koji su slušali radovali su se i slavili riječ Gospodnju te povjerovaše oni koji bijahu određeni za život vječni. Riječ se pak Gospodnja pronese po svoj onoj pokrajini. Ali Židovi potakoše ugledne bogobojazne žene i prvake gradske te zametnuše progon protiv Pavla i Barnabe pa ih izbaciše iz svoga kraja. Oni pak stresu prašinu s nogu protiv njih pa odu u Ikonij. A učenici su se ispunjali radošću i Duhom Svetim.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 100,2.3.5

Pripjev: Njegov smo narod i ovce paše njegove.

Kliči Gospodinu, sva zemljo!

Služite Gospodinu u veselju!

Pred lice mu dođite

s radosnim klicanjem!

Znajte da je Gospodin Bog:

on nas stvori i mi smo njegovi,

njegov smo narod i ovce paše njegove.

Jer dobar je Gospodin,

dovijeka je ljubav njegova,

od koljena do koljena vjernost njegova.

Drugo čitanje Otk 7,9.14b-17

Jaganjac će biti pastir njihov i vodit će ih na izvore vodâ života.

Čitanje Otkrivenja svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, vidjeh: eno velikoga mnoštva što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda, i plemena, i puka, i jezika! Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem odjeveni u bijele haljine; palme im

u rukama. I reče mi jedan od starješina: »Oni dođoše iz nevolje velike i oprali su haljine svoje i ubijelili ih u krvi Jaganjčevoj. Zato su pred prijestoljem Božjim i služe mu dan i noć u hramu njegovu, i onaj koji sjedi na prijestolju razapet će šator svoj nad njima. Neće više gladovati ni žeđati, neće ih više paliti sunce nit ikakva žega jer – Jaganjac koji je posred prijestolja bit će pastir njihov i vodit će ih na izvore vodâ života. I otrt će Bog svaku suzu s očiju njihovih.«

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 10,14

Ja sam pastir dobri, govori Gospodin, i ja poznajem ovce svoje i mene poznaju moje.

Evanđelje Iv 10,27-30

Ja ovcima svojim dajem život vječni.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus:

»Ovce moje slušaju glas moj; ja ih poznajem i one idu za mnom. Ja im dajem život vječni te neće propasti nikada i nitko ih neće ugrabiti iz moje ruke. Otac moj, koji mi ih daje, veći je od svih i nitko ih ne može ugrabiti iz ruke Očeve. Ja i Otac jedno smo.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	99	Puna je zemlja
ili	558.1 i 5	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni psalam:	116	Njegov smo narod
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	543	Uskrsnu Pastir dobri
	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	III	Gospodin je pastir moj
Završna:	859.1, 3 i 4	Spasitelju dobri Isukrste

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, zahvalna srca za dar Krista, velikog svećenika i pastira duša, uputimo našem nebeskom Ocu svoje prošnje te ga zamolimo:

1. Svetog Oca papu blagoslovio si da vodi Crkvu katoličku. Podari mu dobro zdravlje te izlij na njega obilje milosti da može pravedno i u istini voditi povjereno stado vjernih, molimo te.
2. Nasljedujući apostole, biskupi skrbe o mjesnim Crkvama. Učini ih pravednim pastirima koji će s posebnom brigom i zauzetošću bdjeti nad svojim biskupijama, molimo te.
3. Svećenici s ljubavlju brinu o svojim župnim zajednicama. Daj da te zajednice kroz njihovo djelovanje osjete tvoju neizmjernu ljubav i brigu za spasenje svake duše, molimo te.
4. Diljem svijeta redovničke zajednice neprestano mole i skrbe za potrebite. Blagoslovi svako njihovo dobro djelo i nastojanje da ti služe u skrovitosti i poniznosti, molimo te.
5. Danas se s radošću spominjemo svojih majki. Blagoslovi sve majke te ih nagradi za svaku njihovu žrtvu koju podnose da bi dobro i u vjeri odgojile svoju djecu, molimo te.

Nebeski Oče, hvala ti što sve ove naše prošnje uvijek milostivo uslišavaš. Budi uza sve nas u svakome trenu te nas poput dobrog pastira neprestano okupljaj oko svog oltara, hraneći nas svojom vječnom ljubavlju.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pastiri i ribari

Na četvrtu vazmenu nedjelju čitamo ulomak iz Ivanova evanđelja o dobrom pastiru. Nakon što nas je, prošle nedjelje, evanđelje vodilo među ribare, ove nedjelje nas vodi među pastire. To su dvije vrste ljudi jednake važnosti u evanđeljima. Od prve apostoli dobivaju naslov »ribara ljudi«, a od druge »pastira duša«. Potrebni su nam i ribari i pastiri. Ali zašto neki ljudi moraju imati ulogu ribara, a drugi ulogu riba, jedni pastira, a drugi ovaca i stada. Odnos između ribara i ribe, kao i između pastira i ovaca, sugerira ideju nejednakosti, superiornosti. Nitko ne voli biti broj u stadu i imati pastira iznad sebe. Ovdje trebamo odbaciti predrasudu. U Crkvi nitko nije samo ribar, ili samo pastir, i nitko nije samo riba ili ovca. Svi smo, u različitom svojstvu, oboje zajedno. Krist je jedini koji je samo ribar i samo pastir. Svećenici su danas bolje pripremljeni da budu pastiri nego ribari. Lakše im je nahraniti Riječju i sakramentima ljude koji dolaze u crkvu, nego ići tražiti one koji su daleko od Crkve. Stoga je i uloga ribara u današnjoj Crkvi vrlo važna.

Zaštićeni od Isusa dobrog pastira u Božjim smo rukama

Većina Judeje bila je oštra i kamenita visoravan, prikladnija za stočarstvo nego za poljoprivredu. Nije bilo puno trave pa se stado moralo neprestano kretati. Kako nije bilo ni zaštitnih zidova, to je zahtijevalo stalnu prisutnost pastira u sredini stada. U Starom je zavjetu sam Bog predstavljen kao pastir svoga naroda. I budući Mesija je također opisan slikom pastira: »Kao pastir pase stado svoje, u ruke uzima jaganjce, nosi ih u svome naručju, i brižljivo njeguje dojilice« (Iz 40,11). Ova idealna slika pastira nalazi svoju potpunu spoznaju u Kristu. On je dobar pastir koji ide u potragu za izgubljenim ovcama. Evanđeoski ulomak

ove nedjelje ističe neke osobine Isusa, dobrog pastira. Prva govori o međusobnom poznavanju ovaca i pastira: »Ovce moje slušaju glas moj; ja ih poznajem i one idu za mnom«. U određenim europskim zemljama ovce se uzgajaju uglavnom radi mesa. U Izraelu su se uzgajale prije svega radi vune i mlijeka. Stoga su godinama ostajale u društvu pastira koji je na kraju poznavao karakter svake ovce i zvao ju po imenu. Jasno je što Isus želi reći ovim slikama. On poznaje svoje učenike po imenu, što u Bibliji znači da ih poznaje u njihovoj najintimnijoj biti. I ljubi svakog svog učenika kao da je jedini na svijetu. Današnji evanđeoski ulomak govori nam i o tome kako dobar pastir daje život ovcama i nitko mu ih ne može oti. Noćna mora pastira u Izraelu bile su divlje zvijeri, vukovi i hijene. Na izoliranim mjestima predstavljali su stalnu prijetnju. Bio je to trenutak u kojem se vidjela razlika između pravog pastira i plaćenika, koji svoj posao obavlja samo za plaću. Suočen s opasnošću, plaćenik bježi i ostavlja ovce na milost i nemilost vuka. Pravi, pak pastir hrabro se suočava s opasnošću da spasi stado. Ovo je razlog zašto u bogoslužju uskrsnog vremena naviještamo evanđeoski ulomak o dobrom pastiru. U bogoslužju uskrsnog vremena naviještamo i razmatramo evanđeoski ulomak o dobrom pastiru, jer Uskrs je bio trenutak kada se Krist pokazao kao dobar pastir koji daje život za svoje ovce.

Molitva i vjerodostojnost – preduvjeti za pastoral zvanja

Autor *Malog princa* Antoine de Saint-Exupéry u pismu nekom generalu napisao je: »Na svijetu postoji samo jedan jedini problem: kako ljudima vratiti duhovni smisao, duhovni nemir; kako na njih izliti nešto kao gregorijanski koral! Vidite, više nije moguće živjeti od hladnjaka i politike, od

bilanca i križaljki. Više to nije moguće.« A veliki ruski pisac Solženjicin govorio je o pozivu u pomoć jednoga komunista koji je dospio u Staljinove tamnice: »Ponovno su nam potrebne katedrale u Rusiji i ljudi čiji će čisti život oživjeti te katedrale, učiniti ih prostorom duše.« Ova dvojica svjetskih pisaca izrekli su nam veliku istinu o životu. Istinu da čovjek ne živi samo *od hladnjaka i politike, bilanca i križaljki.* Potrebni su nam ljudi koji se bave dušom i duhom. Ljudi koji nam pomažu da u metežu svakodnevne ne posrnemo duhom i ne izgubimo dušu. Potrebni su nam svećenici.

Danas na nedjelju Dobrog pastira sveta Crkva posebno moli za svećenička i redovnička zvanja. Svako je zvanje izmoljeno. Riječi su Sina Božjega: »Molite, dakle, gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju«. Biti novozavjetni svećenik znači ponizno na sebe uzeti boli drugih. Osoba i poslanje Isusa Krista stoje u središtu svećeničke duhovnosti. Isus je izvor i norma svećeničke duhovnosti. Pastiri trebaju biti uzori stada. A to je moguće samo ako je život navjestitelja u suglasju s naviještenom riječju. Stoga, poslije molitve za pastoral zvanja najvažnija je svećenička vjerodostojnost i svjedočanstvo života.

Sva je veličina svećenika u ovisnosti o Kristu. Bez njega ne može učiniti ništa. Sakrament svetog reda je sakrament praznih ruku koje Bog ispunja svojom milošću. Zbog toga svećeničke ruke ne čine ništa iz svoje moći i svoje punine, nego iz poniznosti i svijesti kako su izabrane i obdarene. Svećenikove ruke su produžene Kristove ruke pomoću kojih On nastavlja svoje djelo spasenja. Ali te iste ruke koje svaki dan lome euharistijski kruh i uzimaju kalež spasenja trebaju biti spremne isprljati se u prašini svakodnevne, jer jedina *reliquia* koju nam je Krist ostavio na Veliki četvrtak jest posuda prljave vode i ubrus. Ako bi svećeničko poslanje bilo lišeno svoje bitne dimenzije služenja bilo bi krnjavo.

Što je glavna svećenička dužnost? Prva svećenička dužnost jest da bude stručnjak u

promicanju susreta između Boga i čovjeka. A povlašteno mjesto susreta između čovjeka i Boga jesu sveti sakramenti. Kad je papa Benedikt XVI imao susret sa rimskom mladeži, mladi su mu postavili nekoliko pitanja. Jedno od tih pitanja bilo je: »Sveti oče, zašto ste postali svećenik?« Prvi razlog zbog kojeg sam postao svećenik jest ljepota liturgije, koja nam otkriva božansku ljepotu i otvara samo nebo. A drugi razlog zbog kojeg sam postao svećenik, jest proučavanje Svetog pisma i teologije, koje nam omogućuje uspostavu dijaloga s Bogom, odgovorio je papa.

Danimir Pezer

Peta vazmena nedjelja

18. svibnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Pjevajte Gospodinu
pjesmu novu, jer učini djela
čudesna, pred poganima
pravednost objavi, aleluja!
(Ps 98,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, od tebe nam je
spasenje i posinjenje.
Pogledaj svoje sinove i kćeri
koji u Krista vjeruju:
udijeli im pravu slobodu
i vječnu baštinu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Bože, ova je žrtva časna
razmjena darova, kojom nas
činiš dionicima božanske
naravi: daj da tu stvarnost
spoznamo i životom
iskusimo.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ja sam pravi trs, vi loze,
govori Gospodin:
tko ostaje u meni i ja
u njemu, taj donosi mnogo
roda, aleluja!
(Iv 15,1.5)

POPRIČESNA MOLITVA

Budi, Gospodine,
uza svoj narod.
Nahratio si nas
nebeskim otajstvima:
daj da iz stare grešnosti
prijeđemo u novi život.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 14, 21b-27

Pripovjediše Crkvi što sve Bog učini po njima.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane:

Vratiše se Pavao i Barnaba u Listru, u Ikonij i u Antiohiju.
Učvršćivali su duše učenika bodreći ih da ustraju u vjeri
jer da nam je kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje.
Postavljali su im po crkvama starješine te ih,
nakon molitve i posta, povjeravahu Gospodinu
u kojega su povjerovali.

Pošto su prešli Pizidiju, stigoše u Pamfiliju.
U Pergu navijestiše riječ pa siđu u Ataliju.
Odanke pak odjedriše u Antiohiju,
odakle ono bijahu povjereni milosti Božjoj
za djelo koje izvršiše.

Kada stigoše, sabraše Crkvu i pripovjediše
što sve učini Bog po njima:
da i poganima otvori vrata vjere.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 145,8-13ab

Pripjev: Blagoslivljat ću do vijeka ime tvoje, Bože, kralju moj!

Milostiv je i milosrdan Gospodin,
spor na srdžbu, bogat dobrotom.
Gospodin je dobar svima,
milosrdan svim djelima svojim.

Nek te slave, Gospodine, sva djela tvoja
i tvoji sveti nek te blagoslivlju!

Neka kazuju slavu tvoga kraljevstva,
neka o sili tvojoj govore.

Nek objave ljudskoj djeci silu tvoju
i slavu divnoga kraljevstva tvoga.
Kraljevstvo tvoje kraljevstvo je vječno,
tvoja vladavina za sva pokoljenja.

Drugo čitanje Otk 21,1-5a

Otrt će im Bog svaku suzu s očiju.

Čitanje Otkrivenja svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, vidjeh novo nebo i novu zemlju jer –
prvo nebo i prva zemlja uminu; ni mora više nema.
I sveti grad, novi Jeruzalem, vidjeh: silazi s neba od Boga,
opremljen kao zaručnica nakićena za svoga muža.
I začujem jak glas s prijestolja:

»Evo šatora Božjeg s ljudima!

On će prebivati s njima: oni će biti narod njegov,
a on će biti Bog s njima. I otrt će im svaku suzu s očiju
te smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više neće
biti jer – prijašnje uminu.«

Tada onaj što sjedi na prijestolju reče:

»Evo, sve činim novo!«

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 13,34

Zapovijed vam novu dajem:

ljubite jedni druge kao što sam ja ljubio vas!

Evanđelje Iv 13,31-33a.34-35

Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge!

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Pošto Juda iziđe iz blagovališta, reče Isus: »Sada je proslavljen Sin Čovječji i Bog se proslavio u njemu! Ako se Bog proslavio u njemu, i njega će Bog proslaviti u sebi, i uskoro će ga proslaviti! Dječice, još sam malo s vama. Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	525.3	Pjevajte Gospodinu
ili	XXI	Na nebu zora rudi
Otpjevni psalam:	124	Blagoslivljat ću dovijeka
Prinosna:	232	Gospode, primi
ili	XXII	Isus je uskrsnuo
Pričesna:	553	Uskrsnu Isus doista
	547	Uskrsnim nam ovim danom
	260	O da bude radost
Završna:	XX ili 853	Isus usta slavni

MOLITVA VJERNIKA

Istinska se vjernost Bogu očituje u iskazivanju iskrene ljubavi prema bližnjima, stoga zavapimo vječnome Ocu te ga zamolimo da nas nauči ljubiti:

1. Tvoj Sin nas je pozvao na vršenje zapovijedi ljubavi. Daj da sveta Crkva svojim djelovanjem svima očituje tvoju neizmjernu ljubav te tako učvršćuje pouzdanje u tebe, molimo te.
2. Svećenici danomice vrše poslanje navještaja tvoga nauka. Učvrsti ih u vjeri da mogu sve ljude usmjeravati i bodriti u nastojanju življenja pravednijeg života, molimo te.
3. Danas obilujemo materijalnim dobrima, no žedamo za iskrenim međuljudskim odnosima. Učini nas otvorenima za darivanje ljubavi i međusobnu podršku, molimo te.
4. Često vjerujemo da nas toliko ljubiš da nas nećeš prepustiti muci i bolima. Daj da shvatimo da su upravo teškoće put k spasenju, a tvoja ljubav svesrdna pomoć na tom putu, molimo te.
5. Naši su se dragi pokojni za ovozemnog života trudili ljubiti bližnje. Radi svake ih žrtve i sebedarja nagradi svojim oćinskim zagrljajem u nebesima, molimo te.

Vječni Oče, molimo te, usliši ove naše prošnje i ispuni nas svojim Svetim Duhom kako bismo u svakome trenu znali i mogli bližnjima iskazivati ljubav kojom nas neprestano prožimaš.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Ljubavlju proslaviti Boga

Dok u svetom uskrsnom vremenu razmišljamo o Kristovu otajstvu uskrsnuća u isto vrijeme smo svjesni i dara koji primamo, kao i gubitka koji je predstavljao njegov odlazak s ovoga svijeta. Upravo jer jedno ide s drugim i sam je Gospodin svoje učenike pripremao za taj događaj, kao što čitamo i u današnjem evanđeoskom odlomku. Isus prije svega naviješta svoju muku, smrt i uskrsnuće kao proslavu Boga po kojoj neće više ostati na isti način sa svojim učenicima, te im zato veli: »Dječice, još sam malo s vama.« Ali opet, sve što im govori ima prizvuk utjehe jer im govori da će biti proslavljen: »Sada je proslavljen Sin Čovječji i Bog se proslavio u njemu! Ako se Bog proslavio u njemu, i njega će Bog proslaviti u sebi, i uskoro će ga proslaviti!« Tako Isus govori o dvije proslave: onoj koja se događa u vremenu na zemlji kada je Boga proslavljao u svojoj ljudskoj naravi te o onoj drugoj proslavi kada će njegova ljudska narav biti proslavljena u Bogu.

Slaviti Boga u nevoljama

A što se tiče zemaljske proslave koju Isus najavljuje, riječ je o proslavi koja se ostvaruje po muci, smrti i uskrsnuću. Dobro je on znao da bi oni mogli sebi predložiti njegovu proslavu na ljudski način, kao što smo i svi mi u opasnosti razumjeti kad čujemo riječ slava i proslava. Prvo što nam padne na pamet je čast i blještavilo, uspjeh i pljeskanje svih onih koji nas bodre i prate na putu postizanja slave. Ali sam Isus je bio daleko od takvog poimanja slave, jer on je govorio o slavi Boga koji pokazuje svoju moć u njegovu ljudskom tijelu tako što ga pripušta muci i smrti. On je svoju ljudskost trebao potpuno prepusti Očevu planu da pokaže Božju slavu i snagu na djelu. A ta Božja slava i snaga bila je snaga ljubavi

kojom je ljubio svoga Sina do mjere da nije dopustio niti da mu muka i smrt naude, već je pobijedio u muci i nadvladao samu smrt. Istovjetno iskustvo će imati potom i Gospodinovi apostoli, što čitamo u današnjim čitanjima. Tako su Pavao i Barnaba »učvršćivali duše učenika bodreći ih da ustraju u vjeri jer da nam je kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje«. Kao što je Gospodin kroz muku i smrt ušao u vječnu slavu, tako je i svakom njegovu učeniku doći u vечно Božje kraljevstvo kroz nevolje i patnje, ali ostajući postojani u vjeri. Isto to možemo razumjeti i iz Knjige otkrivenja u kojoj sveti Ivan o Svetom gradu u kojem će Bog »otrti svaku suzu s očiju te smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni bili jer – prijašnje uminu«. Ali to 'prijašnje' je neminovno dok smo ovdje na zemlji, ta ni Božji Sin nije za se tražio izuzeće. Tim više smo mi dužni proći kroz patnje i nevolje ovoga života, te ćemo kao naknadu kušati Božje milosrđe i utjehu kojom će nas utješiti on sam. Samo iz ovozemnih patnji, muka i nevolja dolazimo do punine života u Božjoj slavi, te je stoga i logično što Isus o svojim patnjama i mukama govori kao o proslavi Božjoj jednako kao i svojoj: »Sada je proslavljen Sin Čovječji i Bog se proslavio u njemu!« Kao što nije ni svome Sinu, tako isto nikome od nas Bog nije obećao lagodan život, već nam je obećao svoju slavu koja je drukčija od ljudske slave.

Biti proslavljen u Bogu

Doista, naš Gospodin je posvjedočio da je riječ o povezanim stvarnostima: tko slavi Boga na zemlji, bit će proslavljen u Bogu na nebesima. No između ove dvije stvarnosti postoji i poveznica koja je jamstvo istinitosti njegova nauka. Naime, slaviti Boga na zemlji može se samo s ljubavlju, to jest može onaj tko je primio ljubav Božju. Njega

ni patnje ne ometaju i ne onemogućuju da shvati snagu Božje prisutnosti u svomu što proživljava, pa tako i u patnjama, muci i smrti. Jer samo je ljubav kadra odnijeti pobjedu nad nevoljama i poteškoćama koje nas zadese u životu. I kada pripušta različite kušnje, Bog nam ne uskraćuje svoju ljubav. Dapače, još je intenzivnije prisutan svojom ljubavlju u našem životu do mjere da od nas već sada uklanja svaku bol i patnju ako se do kraja usredotočimo na njegovu ljubav. Ono što činimo i živimo na zemlji, samo se nastavlja u vječnosti. Onaj tko ljubi ovdje na zemlji, nastaviti će u punini biti prožet ljubavlju Božjom i tako će biti proslavljen u Bogu. Onaj tko iz svojih ljudskih razloga izbjegava Boga slaviti na zemlji u vlastitom tijelu i prinosu svoje žrtve, taj će i u vječnosti nastaviti život bez Boga te će biti zakinut za puninu Božje slave.

Upravo zato Isus potiče svoje učenike da ljube jedni druge kao što je on ljubio njih. Koliko ih je ljubio pokazao je žrtvujući se za njih i iduću u smrt za njihovo spasenje. Samo ljubeći jedni druge mogu nastaviti Isusovi djelo, jer njegovo djelo je djelo ljubavi. Samo ljubeći proslavljaju Boga, jer Bog je pokazao i darovao svoju ljubav kao залог vječnosti i pomoć u patnjama i mukama života. Što je rekao apostolima, rekao je svima nama, jer i za nas vrijedi ono što je živio, jednako kao što je i nama dao darove svoje neizmjerne ljubavi koja nije prestala na Kalvariji, već se nastavlja na svim našim životnim Kalvarijama. Stoga ako želimo biti proslavljeni u

Duccio di Buoninsegna, *Isus daje novu zapovijed svojim učenicima*, 1350.

Bogu u vječnosti, moramo izgraditi most do vječnosti i svojim životom slaviti Boga, a ne samo računati na Božje djelovanje. Uistinu, taj most je satkan od ljubavi, jer ga je Bog prvi sagradio došavši do nas, te od nas očekuje da po njemu hodimo na našem zemaljskom hodočašću, dok ne dođemo do nebeske domovine. Naše je pak da imamo ljubavi jedni za druge, jer ljubav je snaga uskrsnuća, po njoj se događa naše uskrsnuće već sada i vječna proslava u Bogu. Ljubav nas drži živima i ne dopušta da usahnemo i osušimo se u našim međusobnim odnosima, koji nisu ništa drugo nego pokazatelj našeg odnosa s Gospodinom. Tko ljubi svoga brata samo svjedoči da je doživio da ga Sin Božji ljubi bez obzira što mi kao grešni i ograničeni nismo to zaslužili. A tko je primio ljubav Sina Božjega, otvoren je neizmjernosti Božjoj koja nije ništa drugo nego slava u kojoj će nas Bog proslaviti u sebi, kao što je proslavio svoga uskrsloga Sina.

Ivan Bodrožić

Veličam te, Gospodine

Otpjevni psalam za III. vazmenu nedjelju – C

Anđelko Igrec

Ant.

Ve - li - čam te, Go - spo - di - ne, jer si me iz - ba - vi - o!

Ps 30, 2 i 4.5-6.11 i 12a i 13b

1. Veličam te, Gospodine, jer si me iz - ba - vi - o i ni - si dao da se raduju na - da mno - du - šma - ni.
2. Pjevajte Gospodinu, pobo - žni - ci nje - go - vi, za - hva - ljuj - te svetom i - me - nu nje - go - vu!
3. Slušaj, Gospodine, i smi - luj se me - ni: Go - spo - di - ne, budi mi na po - mo - ći!

1. Gospodine, izveo si mi du - šu iz Pod - ze - mlja,
2. Jer samo za tren traje srdžba njegova, a cio život do - bro - ta nje - go - va.
3. Okrenuo si plač moj u i - gra - nje,

1. na rubu groba ti si me o - ži - vi - o.
2. Večer donese suze, a ju - - - - - tro kli - ca - nje.
3. Gospodine, Bože moj, dovijeka ću te hva - li - ti.

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji